

Sammandrag av **HELSINGFORS** **– EN VETGIRIG STAD**

(Helsingfors stads faktacentralens publikationer 2001:21)
Helsingfors, 2002

Utgivare

Helsingfors stad, Utbildningsverket
Tavastvägen11 A (besöksadress), PB 3000, 00099 Helsingfors stad
Information (09) 3108 6400
Neuvonta@edu.hel.fi
Växel (09) 3108 600
Fax (09) 3108 6390
www.edu.hel.fi

Layout

Marko von Konow

Pärmfoton

Stadia/Reklamfotografiateeljé Iquistus

Tryckeri

F.G. Lönnberg, Helsinki 2002

Innehållsförteckning



Till läsaren	3
1. Finlands utbildningssystem och utbildningspolitiska riktlinjer	4
Kaarina Raijas-Salo, Tapio Rimpioja, Jonna Karumaa	
2. Helsingfors stad som producent av utbildningstjänster	7
Kaarina Raijas-Salo, Kristiina Holopainen, Tapio Rimpioja	
3. Befolkningen i Helsingfors och näringslivets förändring	10
Timo Äikäs	
4. Utbildning och arbete	13
Seppo Montén, Timo Äikäs	
5. Befolkningens utbildningsnivå	16
Timo Äikäs	
6. Förskoleundervisningen	19
Salla Säkkinen	
7. Grundskolorna	20
Kaarina Raijas-Salo, Christer Sundqvist, Jonna Karumaa	
8. Gymnasierna	24
Kaarina Raijas-Salo, Timo Äikäs	
9. Yrkesutbildning	27
Kristiina Holopainen, Tapio Rimpioja, Minna Salorinne	
10. Yrkehögskolorna	32
Kristiina Ilmanen, Tapio Rimpioja, Maarit Lankinen	
11. Universiteten och forskarutbildningen	34
Timo Äikäs	
12. Vuxenutbildningen	38
Kristiina Holopainen, Timo Äikäs, Minna Salorinne, Kaarina Raijas-Salo, Kristiina Ilmanen, Tapio Rimpioja, Maarit Lankinen, Tea Tikkanen	
13. Utbildningens resurser	44
Timo Äikäs, Kaarina Raijas-Salo, Kristiina Holopainen, Tapio Rimpioja, Tea Tikkanen	

Till läsaren

Denna publikation är ett sammandrag av den finskspråkiga publikationen *Oppiva Helsinki* som utkom 2001 och som är ett statistiskt samlingsverk för Helsingfors och Helsingforsregionen med uppgifter om utbildning för barn, unga och vuxna, om befolkningens utbildningsstruktur samt om sambandet mellan utbildning och arbetsliv.

Publikationen är indelad i tretton kapitel. Det inledande kapitlet utgörs av en översikt av det finländska skolsystemet och lagstiftningen. I kapitel två skildras Helsingfors stad som producent av utbildningstjänster. I kapitel tre granskas förestående förändringar inom befolkning och näringsliv. I kapitel fyra granskas framtida arbetskrafts- och utbildningsbehov i Helsingforsregionen samt växelverkan mellan utbildning och arbetskraft. I kapitel fem skildras förändringar och skillnader i befolkningens utbildningsnivå.

Förskoleundervisning, utbildning på grundskolenivå och utbildning på andra stadiet behandlas i kapitlen sex till nio. Till utbildningen på andra stadiet hör gymnasierna och yrkesutbildningen på andra stadiet. Högre utbildning behandlas i kapitlen tio och elva. Undersökningen omfattar yrkeshögskolorna samt universiteten och forskarutbildningen.

Vuxenutbildningen behandlas i kapitel tolv. Antalet deltagare i vuxenutbildningen har ökat kontinuerligt alltsedan 1980-talet. I publikationen behandlas deltagandet i olika former av vuxenutbildning, den yrkesinriktade vuxenutbildningen, vuxengymnasierna, medborgar- och arbetarinstituten, vuxenutbildningen inom yrkeshögskolorna och universiteten samt sommaruniversiteten.

Utbildningens resurser granskas i kapitel tretton.

Publikationen har sammanställts av Helsingfors stads faktacentral, utbildningsverket och yrkeshögskolan Stadia. Vi vill rikta vårt varma tack till skribenterna och till alla dem som bistått med information och på många olika sätt medverkat till publikationen.

Asta Manninen
Stf. Direktör
Faktacentralen

Rauno Järnilä
Utbildningsdirektör
Utbildningsverket

Timo Luopajarvi
Rektor
Yrkeshögskolan Stadia

1 Finlands utbildningssystem och utbildningspolitiska riktlinjer

Nuläget inom utbildningssystemet i Finland

Alla barn som är stadigvarande bosatta i Finland är läropliktiga. Läroplikt uppkommer i början av höstterminen det år då barnet fyller sju år och upphör när grundskolans lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit tio år sedan läroplikten började. Om målen för den grundläggande utbildningen på grund av barnets handikapp eller sjukdom uppenbarligen inte kan nås inom nio år, inleds läroplikten ett år tidigare och varar i elva år.

I Finland deltar största delen av sexåringarna i frivillig förskoleundervisning eller dagvård.

Grundskolan är en enhetsskola som ger medborgarna behövlig allmänbildande grundläggande utbildning. Grundskolan är nioårig. I vissa grundskolor finns dessutom en frivillig tionde klass, där eleverna kan höja sina vitsord och fundera över sitt yrkesval.

Utbildningen på andra stadiet omfattar gymnasieutbildning och yrkesutbildning samt utbildning som förbereder för yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina eller specialyrkesexamina. Till utbildning på andra stadiet söker man sig vanligen direkt från grundskolan och i regel via systemet för gemensam elevansökan.

Gymnasiet är en allmänbildande skola som tar sikte på fortsatta studier i högskolor eller på studentbaserade linjer vid yrkesläroanstalterna. Gymnasierna är kursbundna och huvudsakligen klasslösa. Studierna tar 2–4 år i anspråk. I specialgymnasier tar undervisningen fasta på t.ex. musik, teckning, framställningskonst, gymnastik eller språk. Under gymnasietiden eller som avslutning på den avläggs studentex-

amen, som ger allmän behörighet för fortsatta högskolestudier. Gymnasieutbildning och utbildning på grundskolenivå ges också i vuxengymnasier, som huvudsakligen verkar kvällstid.

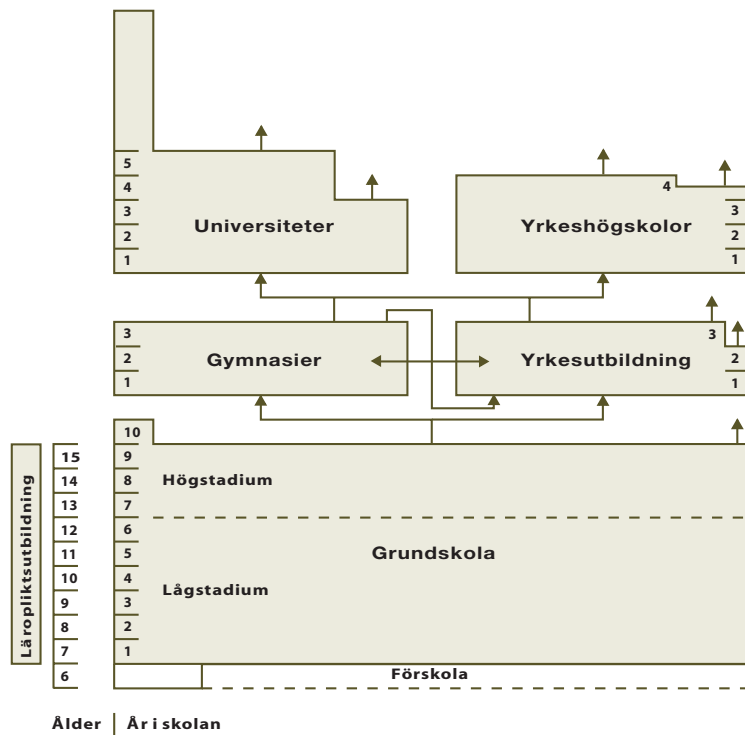
Grundläggande yrkesutbildning tillhandahåller de kunskaper och färdigheter som behövs för ett yrke. Utbildningen kan rikta sig till unga eller vuxna, den kan vara grundskole- eller gymnasiebaserad. Examen kan också avläggas som läroavtalsutbildning. Inom vissa branscher kan man genomgå gymnasiet och avlägga yrkesexamen samtidigt. Fram till 2001 har alla yrkesinriktade grundexamina reviderats så att de är treåriga. Grundexamina omfattar 120 studieveckor och ger allmän högskolebehörighet.

Den högre utbildningen omfattar yrkeshögskoleutbildning samt universitetsutbildning och utbildning i vetenskaps- och konsthögskolor.

Inom utbildningssystemet bildar yrkeshögskolorna en högskolesektor vid sidan av vetenskaps- och konsthögskolorna. Vid yrkeshögskolorna ges utbildning på högskolenivå men utbildningen har sin utgångspunkt i arbetslivet och i det gemensamma utvecklingsarbete som utförs med arbetslivet. Vid yrkeshögskolorna varierar utbildningsprogrammen mellan 140 och 180 studieveckor, vilket motsvarar studier i cirka 3–4,5 år. Yrkeshögskolan erbjuder en kanal för fortsatt utbildning för dem som genomgått gymnasiet, avlagt studentexamen eller yrkesinriktad grundexamen.

Grundexamina vid högskolorna är lägre och högre högskoleexamen. Påbyggnadsexamina är licentiat examen och doktorexamen. Lägre högskoleexamen omfattar i allmänhet

Diagram 1.
FINLANDS UTBILDNINGSSYSTEM



140 studieveckor och kräver 3–4 års studier. Det tar 4–6 år att avlägga högre högskoleexamen på 160 studieveckor.

Läroanstalter för fritt bildningsarbete är medborgarinstitut, folkhögskolor, studiecentraler, idrottsutbildningscenter och sommaruniversitet. Folkhögskolorna är internatskolor men de kan också ordna distansundervisning. I en del av folkhögskolorna ordnas grundskole- och gymnasieutbildning samt grundläggande yrkesutbildning. Folkhögskolorna kan också ordna öppen högskoleundervisning. Medborgar- och arbetarinstituten ger grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggutbildning, grundskole- och gymnasieutbildning samt sådan öppen högskoleundervisning i kursform som huvudsakligen ordnas kvällstid.

Utbildningspolitiska riktlinjer i Finland

Statsrådet godkände den 29 december 1999 undervisningsministeriets utvecklingsplan för åren 1999–2004. Man följer och bedömer årligen hur målen i utvecklingsplanen har nåtts.

Enligt utvecklingsplanen bör den nationella bildningspolitiken sträva efter att ständigt höja medborgarnas bildningsnivå och kompetens. Grundtryggheten inom utbildningen omfattar rätt till undervisning enligt läroplanerna, tillräcklig valfrihet, avgiftsfri undervisning och trygg inlärningsmiljö. Alla som är bosatta i Finland har lika utbildningsmöjligheter enligt principen om livslångt lärande oavsett kön, boplat, ålder, språk, ekonomisk ställning, hälsotillstånd, handikapp eller härkomst. Utbildningen utvecklas så att unga som kommer ut på arbetsmarknaden har omfattande färdigheter

som behövs för yrkesmässig rörlighet samt bättre inlärningsfärdigheter än för närvarande och hela åldersklassen har en högre grundutbildningsnivå än i dag. Verksamheten genomförs i samarbete med centrala instanser på arbetsmarknaden och med samhället i övrigt. Särskilt avseende fästs vid stöd och förebyggande av utslagning för barn och unga som har det svårt samt vid fostran till tolerans och fostran som gäller de mänskliga rättigheterna.

Målet för planperioden är att möjliggöra jämlik och högklassig grundläggande utbildning. Verksamhetsbetingelser och resurser säkerställs och anvisas för undervisning och handledning. Principerna för en hållbar utveckling beaktas. Finland bör bli ett samhälle där kunskap och kompetens utgör ett led i bildningen och den viktigaste produktionsfaktorn. Målet är att alla som går ut grundskolan skall kunna erbjudas en plats för fortsatta studier. Utvärdering och erkännande av kompetensen utvecklas så att unga och vuxna i sina studier kan dra nytta av det som de tidigare lärt sig i arbetslivet, genom medborgarverksamhet eller på annat sätt.

I den europeiska integrationen knyts även Finland allt närmare den internationella ekonomiska och politiska gemenskapen. Genom internationellt samarbete inom utbildning och forskning stöds internationaliseringen av näringslivet i Finland och den finländska kompetensen och kulturen görs känd. Det skapas goda och smidiga möjligheter för unga finländare att utveckla sig själva och studera utomlands och på motsvarande sätt erbjuds utländska ungdomar samma möjligheter i Finland. ●

Helsingfors stad som producent av utbildningstjänster

Enligt prognoser kommer antalet barn och unga i grundskoleåldern 7–15 år i Helsingfors att öka med cirka 2 500 från år 2000 till år 2004. Därefter börjar antalet sjunka. Antalet 16–18-åringar ökar fram till det följande decenniet. Det behövs fler utbildningsplatser i synnerhet inom utbildningen på andra stadiet, vars utveckling är en gemensam utmaning för kommunerna i huvudstadsregionen.

För en framgångsrik stad är det ett livsvillkor att alla helsingforsbor garanteras tillräcklig allmänbildande utbildning och grundläggande yrkesutbildning.

Utbildningsväsendets vision 2005 och strategiska framgångsfaktorer

Visionen för utbildningsväsendet i Helsingfors – utbildning, bildning, visdom – innebär att utbildningsväsendet i Helsingfors främjar inläring på ett högklassigt sätt som vunnit internationellt erkännande. Målet är att bygga ett samhälle av kunnande och bildning där det är möjligt att lära i en sporrande och inspirerande atmosfär. Utbildningsväsendets värderingar är utgångspunkt i kunden, livslångt lärande, öppet samarbete, rättvisa och jämlikhet.

Mål härledda ur de strategiska framgångsfaktorerna för utbildningsväsendet:

- 1) Inläringens kvalitet förbättras ständigt.
- 2) Inläringens infrastruktur förbättras.
- 3) Delaktighet stöds, rättvisa och hållbar utveckling främjas.
- 4) Utvecklingen förutses och de faktiska behoven hos våra intressegrupper bemöts genom tillhandahållande av bas-service och utbildningsplatser; efterfrågan på arbetskraft i Helsingfors bemöts.

- 5) Nätverk och samarbete också på det nationella planet.
- 6) Verksamhetens kvalitet förbättras ständigt; processstänkande och ekonomisk verksamhet understryks.
- 7) Egna initiativ, personalens kunnande och välbefinnande stöds.
- 8) Öppen och effektiv information om verksamheten.

Utbildningslinjerna vid Helsingfors stads utbildningsverk utvecklar sin verksamhet utgående från utbildningsväsendets vision, värderingar och strategiska framgångsfaktorer.

Strategiska framgångsfaktorer för den allmänbildande utbildningen

Strategiska framgångsfaktorer för linjen för finskspråkig allmänbildande utbildning för åren 2001–2004: högklassiga inläringsmiljöer och utbildningstjänster samt välfungerande och smidiga strukturer, goda förutsättningar för fostringsarbete och förebyggande av utslagning, förstärkt delaktighet och livskompetens, tekniska färdigheter åt alla och ansvar för miljön.

Insatsområden för linjen för svensk utbildning åren 2001–2004: välfungerande utbildning i en god inläringsmiljö, personalen i centrum, åtgärder för att förebygga utslagning, nätverk inom utbildningen, aktiv utvecklingsverksamhet och tidsenliga utrymmen i mångsidig användning.

Allmänbildande skolor i Helsingfors

Allmänbildande skolor är grundskolorna, gymnasierna och vuxengymnasierna. År 2000 fanns det sammanlagt 188 skolor i Helsingfors. Av dessa var 160 stadens skolor (grundskolor,

gymnasier, vuxengymnasier), 6 statliga skolor och 22 privata skolor. År 2000 fanns det sammanlagt 71 200 elever i de allmänbildande skolorna i Helsingfors.

Av stadens skolor var 133 finskspråkiga och 27 svenskspråkiga. I de finska skolor som staden äger fanns det 48 296 elever och i de svenska skolorna 4 589 elever.

Av de sex statliga skolorna var Helsingin ranskalais-suomalainen koulu och Suomalais-venäläinen koulu särskilda skolor. Skolor för specialundervisning var Ruskeasuon koulu (specialskola för rörelsehandikappade) och Svenska skolan för synskadade. År 2000 fanns det 3 006 finska och svenska elever i statens skolor.

Av de 20 privata skolorna (grundskolor och gymnasier) var 6 särskilda skolor; Engelska skolan, Helsingin Rudolf Steinerkoulu, Tyska skolan i Helsingfors, International School of Helsinki, Judiska skolan samt Rudolf Steiner skolan i Helsingfors. Det fanns en skola för specialundervisning, Marjatta-koulu. De privata skolorna hade 15 309 elever.

Insatsområden och mål för utbildning på andra stadiet anordnad av Helsingfors stad

Finsk yrkesutbildning som anordnas av Helsingfors stad ges i Helsingfors läroanstalt för det tekniska sektorn, Helsingfors läroanstalt för servicesektorn och Helsingfors läroanstalt för social- och hälsovårdssektorn. Vid anordnandet av utbildningen har man förbundit sig att följa den övergripande strategin för Helsingfors stad, den riksomfattande utbildningspolitiken och kunskapsstrategin i anslutning till den samt programmet för en hållbar utveckling.

I Helsingfors stads läroanstalter fördelas utbildningsplatserna enligt behoven inom näringslivet i området. Insatsområden för yrkesutbildningen åren 2001–2003: utveckling av stödåtgärder för inläringen, effektiviserad rekrytering av studerande, ökad yrkesinriktad tilläggsutbildning och fortbildning för vuxna, utvärdering av utbildningen vid läroanstalterna enligt det europeiska kvalitetssystemet för offentliga tjänster och effektiviserad användning av lokaler som står till förfogande för utbildning. Kriterier för framgångsrik utbildning består i tillfredsställelse av kvantitativa och kvalitativa arbetskrafts- och utbildningsbehov inom näringslivet i Helsingfors enligt den nationella utbildningspolitiken och Helsingfors stads bildningsstrategier.

I Helsingfors fanns det år 2001 sammanlagt 18 anordnare av utbildning för examen på andra stadiet. Yrkesutbildning ordnas inom fem utbildningssektorer: teknik och kommunikation, handel och administration, turism, kosthålls- och ekonomibranschen, hälsovård och det sociala området samt kultur. Inom dessa områden erbjuds sammanlagt 10 469 studerande utbildning.

I de tre yrkesläroanstalterna i Helsingfors stad finns sammanlagt 5 300 utbildningsplatser för unga och vuxna inom grundexamensinriktad utbildning samt inom utbildning som förbereder invandrare för yrkesutbildning. I dessa läroanstalter ordnas yrkesinriktad tilläggs- och fortbildning för cirka 3 000 personer per år.

Merparten av den svenska yrkesutbildningen i huvudstadsregionen upprätthålls av ett aktiebolag i vilket regionens kommuner ingår som delägare. Utbildning erbjuds för ca 800 elever inom teknik, hotell-, restaurang- och turism-service, skönhets-, social- och hälsovård samt företagsverksamhet och kommunikation. Utbildning inom kultur samt fritidsverksamhet och idrott ordnas också i regionen.

Yrkeshögskolesystemet

Högskolesystemet i Finland är tudelat: det består av två parallella sektorer, universiteten och yrkeshögskolorna. Yrkeshögskolan ger möjlighet till ett nytt slags högre utbildning som syftar till att ge yrkeskompetens och svara på arbetslivets föränderliga behov och krav.

Yrkeshögskolesystemet började utvecklas på försök i början av 1990-talet. Systemet blev permanent den 1 augusti 2000 då det fanns 31 verksamma yrkeshögskolor. Av dessa hörde 29 till undervisningsministeriets förvaltningsområde. Utanför undervisningsförvaltningen finns Ålands yrkeshögskola och Polisyrkeshögskolan, som lyder under inrikesministeriet. Yrkeshögskolorna är regionala utvecklare av yrkeskompetensen och arbetslivet. De drivs av kommuner, samkommuner, kommunala eller privata aktiebolag eller stiftelser.

Vid yrkeshögskolorna ges utbildning inom följande områden: naturbruk, teknik och kommunikation, handel och administration, turism-, kosthålls- och ekonomibranschen, hälsovård och det sociala området, kultur, humanistisk och pedagogisk utbildning. Inom utbildningsområdena kan mer än 40 examina avläggas inom drygt 200 utbildningspro-

gram. Examen är en högskoleexamen. De som utexamineras från yrkeshögskolorna sköter expert-, planerings-, utvecklings- och chefsuppgifter.

Verksamhetsidén för Helsingfors yrkeshögskola Stadia (finskspråkig) är att den skall vara en mångsektoriell högskola där professionella sakkunniga utexamineras från en öppen inlärningsmiljö. Stadia strävar efter att främja välfärden inom huvudstadens särpräglade och hela landets arbets- och näringsliv samt kompetensen och konkurrenskraften genom att tillhandahålla utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och serviceverksamhet. Visionen för Helsingfors yrkeshögskola är att den skall bli en internationellt uppskattad högskola med spetsenheter och att dess studerande skall få arbete genast efter examen.

År 2000 studerade 5 951 personer för examen vid Helsingfors yrkeshögskola. Av dem var 5 161 unga och 790 vuxna studerande. 625 studerade för examina inom kultur- och servicebranschen, 2 791 inom hälsovård och det sociala området och 2 535 inom teknik och kommunikation.

Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola ger svensk yrkeshögskol utbildning i huvudstadsregionen. Arcada är en privat yrkeshögskola med knappt 2 000 studerande.

Bedömning av utbildningens effekter

Utvärderingen av utbildningen i Helsingfors stad är omfattande och överstiger lagens krav. Det centrala målet för utvärderingen är att förbättra förutsättningarna för inläring och stöda utvecklingen av utbildningen.

I de allmänbildande skolorna i Helsingfors utvecklas grunder för kvalitetsbedömning, vilka baserar sig på kriterierna för kvalitetspris, och kvalitetsrevision. Kvalitetsarbetet inom utbildningsväsendet baserar sig på utbildningsverkets kvalitetspolicy, på värderingar, på verksamhetsidén för 2000 och på alla principer som styr verksamheten.

I de yrkesläroanstalter som drivs av Helsingfors stad har utbildningen utvärderats genom externa utvärderingar. År 2000 ordnades utbildning för alla läroanstalter om själutvärdering utgående från den europeiska modellen för kvalitetspris. Målet är att extern kvalitetsrevision av läroanstalterna skall genomföras år 2002. Ett projekt för utvärdering av läroplanerna inleddes vid utbildningsverkets linje för yrkes- och vuxenutbildning år 2000.

Utvecklingsenheten vid Helsingfors yrkeshögskola Stadia satsade under år 2000 speciellt på att utveckla kvalitets- och utvärderingsverksamheten. Yrkeshögskolans gemensamma utvecklingsprocesser gällde utveckling av läroplanerna, kvalitets- och strategiarbete samt utveckling av personalens kunskande. ●

Befolkningen i Helsingfors och näringslivets förändring

Befolkningen

År 2000 ökade folkmängden i Helsingfors med cirka 4 500 invånare. Vid årsskiftet 2000/2001 hade staden 555 474 invånare, vilket är cirka 65 000 fler invånare än i början av 1990-talet. Fördelning enligt modersmål: 87,9 % finskspråkiga, 6,5 % svenskspråkiga och 5,6 % övriga språk.

Åldersstrukturen avviker tydligt från befolkningen i Finland som helhet, även jämfört med befolkningen i de övriga delarna av Helsingforsregionen. Här finns betydligt fler unga vuxna än i övriga delar av landet och färre barn i skolåldern. Också andelen äldre är något mindre än i hela landet. Skillnaderna mellan olika delar av Helsingfors är dock mycket stora.

Helsingfors är centrum för Finlands största ekonomiska region samt största arbets- och bostadsmarknadsområde, Helsingforsregionen. Regionen omfattar förutom kommunerna i huvudstadsregionen också åtta s.k. kranskommuner. Mer än en tredjedel av arbetskraften i dessa kommuner pendlar dagligen inom huvudstadsregionen. Befolkningen i regionen har ökat från 827 400 år 1970 till 1 187 195 invånare vid årsskiftet 1999/2000, vilket utgör 23 % av hela landets befolkning. Det beräknas att befolkningen i hela Helsingforsregionen kommer att öka från dagens cirka 1,2 miljoner med 200 000–300 000 invånare, beroende på den ekonomiska utvecklingen..

Helsingforsregionen erbjuder unga välutbildade och dem som söker utbildning fler möjligheter än de flesta andra centralorter i Finland. I området finns ungefär 4 % mer personer i arbetsför ålder än på andra håll i landet. Prognoserna visar att befolkningen i regionen fortsättningsvis kommer att vara yngre än i övriga delar av landet. Befolkningen i

Helsingforsregionen har en klart högre utbildningsnivå än i landet i genomsnitt.

Vid jämförelser som gäller befolkningen i skolåldern använder OECD åldersgruppen 5–29 år och undergrupper till den (5–14, 15–19 och 20–29). Till följd av den kraftiga befolkningsutvecklingen i Helsingfors har också andelen invånare i skolåldern ökat. Om procenttalen för Helsingfors jämförs med OECD:s landsvisa uppgifter framgår dock att andelarna 5–14-åringar och 15–19-åringar i Helsingfors av hela befolkningen (10 % och 4,8 %) är klart lägre än motsvarande andelar för OECD-länderna. I Helsingfors är dock andelen 20–29-åringar (16,6 %) högre än i de europeiska OECD-länderna. En stor del av högskolestuderandena hör till denna grupp.

Förändringar i näringslivet och på arbetsmarknaden

Helsingforsregionen har traditionellt haft en stark ställning inom samhällsekonomin. Helsingfors är den största företagskoncentrationen i Finland, och huvudstaden dominerar produktionen inom landets snabbast växande produktionsområde, informationsbranschen. I synnerhet service- och innehållsproduktionen inom branschen har starkt koncentrerats till Helsingfors och huvudstadsregionen.

Helsingforsregionen står för en stor andel av Finlands ekonomi, ungefär $\frac{1}{4}$ av befolkningen och $\frac{1}{3}$ av bruttonationalprodukten. Den kraftigt ökade produktionen och sysselsättningen i regionen spelade en stor roll för uppgången för hela den finländska ekonomin under senare hälften av 1990-talet. Helsingforsregionens andel av arbetsplatserna i hela landet har ökat från cirka 20 % år 1970 till 28 % år 1999.

Tabell 1.

BEFOLKNINGEN UNDER TIDEN 1.1.1970–2000 OCH PROGNOSEN FÖR ÅR 2020

	Helsingfors	Helsingforsregionen	Finland
1970	523 677	827 400	4 705 961
1980	483 675	930 368	4 771 292
1990	490 691	1 033 796	4 974 563
1995	515 765	1 120 593	5 116 826
2000	551 123	1 200 568	5 181 115
2020	611 361	1 308 846	5 293 313

Tabell 2.

DEN SYSSELSÄTTA ARBETSKRAFTEN ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE INOM HELSINGFORSREGIONEN RESPEKTIVE HELA LANDET ÅR 1998

	HELSINGFORSREGIONEN		FINLAND	
	1 000 personer	%	1 000 personer	%
Lant- och skogsbruk (A–B)	3	0,6	119	5,6
Industri, elektricitet-, gas- och vattenbruk (C–E)	80	15,2	451	21,1
Byggande (F)	27	5,1	119	5,6
Handel och inkvartering (G–H)	111	21,0	319	15,0
Logistik, telekommunikation (I)	51	9,7	163	7,6
Finansieringsverksamhet, serviceverksamhet (J–K)	108	20,5	258	12,1
Samhällsserviceverksamhet (L–Q)	139	26,3	664	31,1
Okänd (X)	9	1,7	40	1,9
Totalt	528	100,0	2 133	100,0

Enligt prognoserna kommer andelen att stiga till 30 % fram till år 2010.

Näringslivet i regionen karaktäriseras av nätbildning och kluster. Viktiga företagskluster finns bl.a. inom telekommunikation, livsmedelstillverkning, medicin och biovetenskaper, hälso- och sjukvård samt skeppsbyggnad. Tillväxten för dessa grupperingar har baserat sig på områdets fördelaktiga egenskaper, t.ex. högklassig lokal forskningsverksamhet inom branschen, universitet och högskolor, fördelaktig logistisk ställning och den i genomsnitt högre utbildningsnivån hos befolkningen i arbetsför ålder.

Informationsbranscherna har vuxit speciellt snabbt i Helsingforsregionen. Informationssektorn består av tre kategorier: varu-, service- och innehållsproduktion. De två sistnämnda

har starkt koncentrerats till Helsingfors och huvudstadsregionen. Informationsbranschen har varit motor för den ekonomiska tillväxten i Helsingfors. Den ökade omsättningen åskådliggör informationsbranschens dynamiskhet. Åren 1993–1998 ökade omsättningen i Helsingfors med hela 177 %, medan ökningen för alla andra branscher var 52 %.

De ekonomiska utsikterna för Helsingforsregionen ter sig rätt goda i början av 2000-talet. Helsingfors och Finland har placerats i tättplatserna i många jämförande undersökningar om konkurrenskraft och dragningskraft. Som Helsingfors styrka har nämnts arbetskraftens höga utbildningsnivå, aktivitet inom forskning och produktutveckling, framstegsvänlighet i fråga om tillämpning av ny teknik samt kvalitet som verksamhetsmiljö för affärslivet. ●

Utbildning och arbete

Arbetsplatsutveckling och –prognoser för regionen

I likhet med samhällsekonomin i övrigt drabbades också Helsingfors hårt av depressionen i början av 1990-talet. Inom tre år förlorade regionen 100 000 arbetsplatser och antalet arbetslösa steg till 90 000, vilket motsvarade 15 % av arbetskraften. Tack vare en gynnsam ekonomisk utveckling hade antalet arbetsplatser i början av 2001 redan nått upp till nivån före depressionen och antalet arbetslösa hade sjunkit under 40 000. Enligt prognoser kommer antalet arbetsplatser i Helsingforsregionen att uppgå till 654 000 år 2015.

Utvecklingen av yrkesstrukturen i Helsingforsregionen följer i hög grad utvecklingen i hela landet. Antalet yrken inom jord- och skogsbruket och delvis inom det tekniska området minskar medan arbetsmöjligheterna i stället ökar inom servicesektorn och t.o.m. kraftigare när det gäller chefs- och expertuppdrag. Enligt prognoserna kommer utvecklingen att fortsätta i samma riktning.

Helsingforsregionen har klart profilerat sig inom kontorsarbete och lednings- och expertarbete. Deras andel av arbetsplatserna i hela landet uppgick till 38 % år 1995 och andelen ser ut att öka fortsättningsvis. År 1995 arbetade 33 % av de sysselsatta i Helsingforsregionen med lednings- eller expertuppgifter, medan andelen var 20 % i övriga delar av landet.

Förändringarna i arbetslivet ses också i den förändring som skett i fråga om den kompetensnivå som förutsätts av arbetskraften. Som exempel kan nämnas att arbetsuppgifter som förutsätter yrkesutbildning på andra stadiet har förlorat i andel. Arbetsuppgifter som förutsätter yrkeshögskoleutbildning eller utbildning på universitetsnivå har däremot blivit allmänna, och enligt prognoser kommer utvecklingen att fortsätta i samma riktning.

Behovet av ny arbetskraft och utbildningsbehoven

Behovet av ny arbetskraft uppkommer dels av förändringarna i efterfrågan på arbetskraft, dels av ersättandet av dem som

lämnar arbetslivet, i första hand av dem som går i pension. Ökningen av antalet arbetsplatser riktar sig till branscher där två av tre arbetstagare bör ha utbildning på högskolenivå. För att ersätta avgången behövs däremot mest sådana som genomgått grundläggande yrkesutbildning.

Diagram 4 belyser den tidsmässiga periodiseringen av det prognostiserade behovet av arbetskraft. Det största behovet inföll under perioden 1995–2000 då behovet av ny arbetskraft rörde sig kring drygt 140 000 personer. Huvuddelen förändrades av den kraftiga ökningen av antalet arbetsplatser efter depressionen. Under de följande femårsperioderna kommer strukturen för behovet av arbetskraft att förändras radikalt. Det förutspås att ökningen av antalet arbetsplatser i regionen kommer att avmattas tydligt, men strömningen å andra sidan ökar strömmen ut ur arbetslivet kraftigt när de stora åldersklasserna når pensionsåldern. Under de kommande femårsperioderna hålls behoven av arbetskraft i närheten av 100 000 personer, men största delen av behovet förändras av avgången i fråga om arbetskraften.

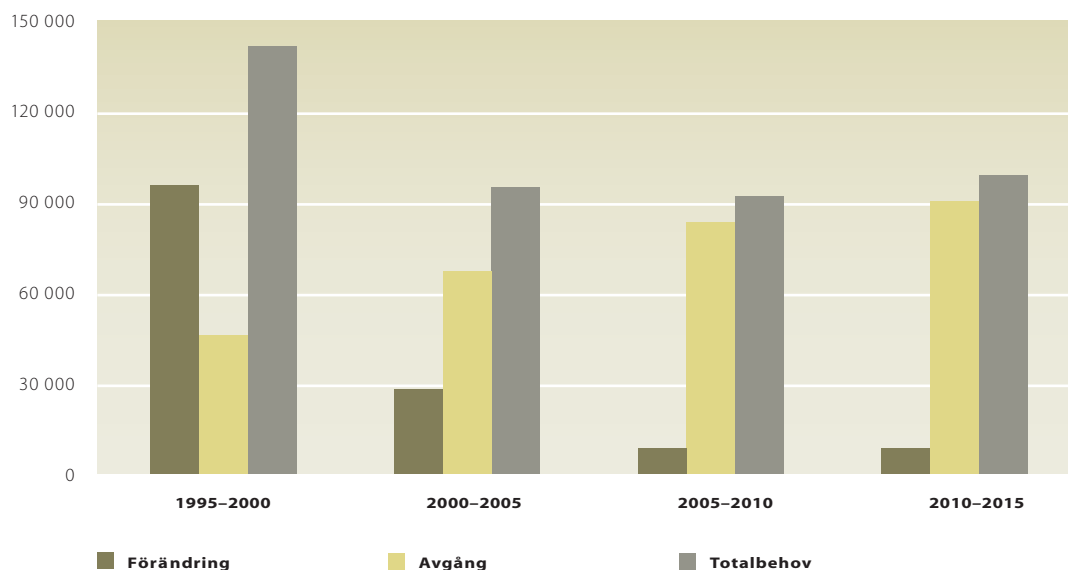
Under perioden 2000–2015 rör sig det genomsnittliga årliga behovet av ny arbetskraft kring 19 000 personer, av vilka 16 000 gäller efterfrågan på ersättning för avgångar och resten efterfrågan till följd av att antalet arbetsplatser ökar.

Utbildningen och sysselsättningen

Internationella jämförelser av utbildning påvisar vilken betydelse utbildningen har för sysselsättningen. Ju högre utbildning, desto bättre placering i arbetslivet. I OECD-länderna gällde 1999 att arbetslöshetsgraderna för dem som hade grundskoleutbildning var i genomsnitt en och en halv gång högre än för dem som fått mellanstadieutbildning. Arbetslöshetsgraden minskar ytterligare när man granskar högre utbildningsstadiet. För män som studerat vid högskolor (ISCED 5A/6) var arbetslöshetsprocenten 4,6 i Finland och för kvinnor 4,5. Motsvarande medelvärden i OECD-län-

Diagram 2.

BEHÖVET AV NY ARBETSKRAFT INOM HELSINGFORSREGIONEN TILL ÅR 2015



Tabell 3.

DEN SYSSELSÄTTA ARBETSKRAFTEN I HELSINGFORS 31.12.1998 ENLIGT UTBILDNINGSNIVÅ OCH VERKSAMHETSOMRÅDE

Anställda	VERKSAMHETSOMRÅDE										
	Lant- och skogsbruk (A-B)	Mineralgrävning (C)	Industri (D)	Elektricitet-, gas- och vattenbruk (E)	Byggnade (F)	Handel och inkvartering (G-H)	Logistik, lagring, telekommunikation (I)	Finansieringsverksamhet m.m. (J-K)	Samhällsserviceverksamhet (L-Q)	Okänd (X)	
Totalt	260 297	427	74	27 793	1 895	9 184	47 981	25 222	52 229	91 478	4 014
Bara grundstadium	58 491	62	20	6 430	416	2 932	13 110	8 046	10 741	15 515	1 219
Minst mellanstadium	201 806	365	54	21 363	1 479	6 252	34 871	17 176	41 488	75 963	2 795
Mellanstadium	93 702	131	20	10 690	626	4 131	20 796	10 200	16 643	29 014	1 451
Lägst högskolenivå	45 348	54	12	3 940	384	1 204	8 362	4 357	9 580	16 937	518
Lägre högskolenivå	19 718	35	8	2 561	164	629	3 051	1 146	4 238	7 627	259
Högre högskolenivå	38 531	138	13	3 929	291	277	2 576	1 442	9 985	19 362	518
Forskarutbildning	4 507	7	1	243	14	11	86	31	1 042	3 023	49

derna var 3,3 och 4,6 %. För män som enbart genomgått grundskolan var procenttalet 14,5 i Finland och för kvinnor 17. Motsvarande medelvärden för OECD-länderna var 8,9 och 10,0 %. Också i Helsingfors framkommer "lagbundenheten" att arbetslöshetsgraderna är lägre för välutbildade än för dem som saknar utbildning. I områden där arbetslösheten är hög och långtidsarbetslöshet förekommer allmänt finns det mångdubbelt fler personer som saknar utbildning jämfört med områden där arbetslösheten är lägre.

I Finland har andelen personer med examen ökat inom arbetskraften under de senaste decennierna. År 1997 hade 72,5 % av hela arbetskraften avlagt en examen, vilket innebär en ökning med mer än 15 % jämfört med år 1995. Den högt utbildade arbetskraftens andel har ökat speciellt kraftigt. År 1997 hade sammanlagt 1,76 miljoner personer i arbetslivet av en arbetskraft på 2,4 miljoner avlagt en examen efter grundskolan. Drygt 660 000 personer hade ingen fortsatt utbildning.

Av den sysselsatta arbetskraften i Helsingfors år 1998 hade 77,5 % avlagt åtminstone examen på mellanstadienivå (dvs. andra stadiet). År 1990 var motsvarande andel 66,6 %.

Av tabell 3. framgår hur den sysselsatta arbetskraften i Helsingfors fördelade sig enligt utbildningsnivå och verksamhetsområde den 31 december 1998.

Av dem som utexaminerades från Helsingfors universitet 1997 hade tre av fyra arbete på hösten 2000. Av dem uppgav åtta av tio att de hade ett arbete där det krävs akademisk examen. Sju av tio uppgav att arbetet helt motsvarade deras universitetsutbildning. Av de utexaminerade hade var fjärde stannat utanför arbetslivet. Största delen av dem hade fortsatt att studera. Av svararna uppgav bara 1,6 % att de var helt utan arbete. Sysselsättningsläget var bäst för medicinare och veterinärmedicinare. Också pedagoger och de som utexaminerats från matematisk-naturvetenskapliga områden sysselsattes rätt väl.

Möjligheterna att få arbete för dem som har en utbildning underlättas av att i dag har alla universitet och högskolor i Finland en egen arbetsförmedling. De utexaminerades ställning på arbetsmarknaden påverkas också av andra förmågor än de som de tillägnat sig i samband med studierna: personlighet, personliga egenskaper och aktivitet är klara trumfkort när det gäller att nå framgång på arbetsmarknaden. ●

Befolkningens utbildningsnivå

Den starka satsning på utbildning i läroanstaltsform för unga som inleddes på 1960-talet kan ses som en synnerligen snabb höjning av befolkningens utbildningsnivå från och med 1970-talet. Kvinnornas utbildningsnivå har höjts speciellt snabbt. I t.ex. Helsingfors har kvinnorna i alla åldersklasser under 44 år i genomsnitt högre utbildning än männen.

Befolkningens utbildningsstruktur i Helsingfors

I slutet av 1999 hade 65,2 % av alla helsingforsbor som fyllt 15 år avlagt en examen efter grundskolan. Detta är 0,8 % mer än året innan och 5,8 % mer än fem år tidigare. År 1999

överskreds gränsen 300 000 i Helsingfors för antalet personer som avlagt en examen. Med personer som avlagt examen avses sådana som avlagt examen i gymnasier, yrkesläroanstalter, yrkeshögskolor eller universitet. Också de som i enlighet med lagen om yrkesexamina avlagt examen vid ett särskilt examenstillfälle räknas som personer som avlagt en examen. För hela landet uppgick andelen personer som avlagt examina efter grundskolan till 58,5 % i slutet av 1999, dvs. sammanlagt drygt 2,4 miljoner personer. Utbildningsstrukturen kommer att förändras av att antalet utexaminerade från yrkeshögskolorna ökar kraftigt. Examina klassificeras på samma nivå som lägre högskoleexamina vid universiteten.

Diagram 3.

BEFOLKNINGENS UTBILDNINGSTRUKTUR I HELSINGFORS ÅREN 1970-1999

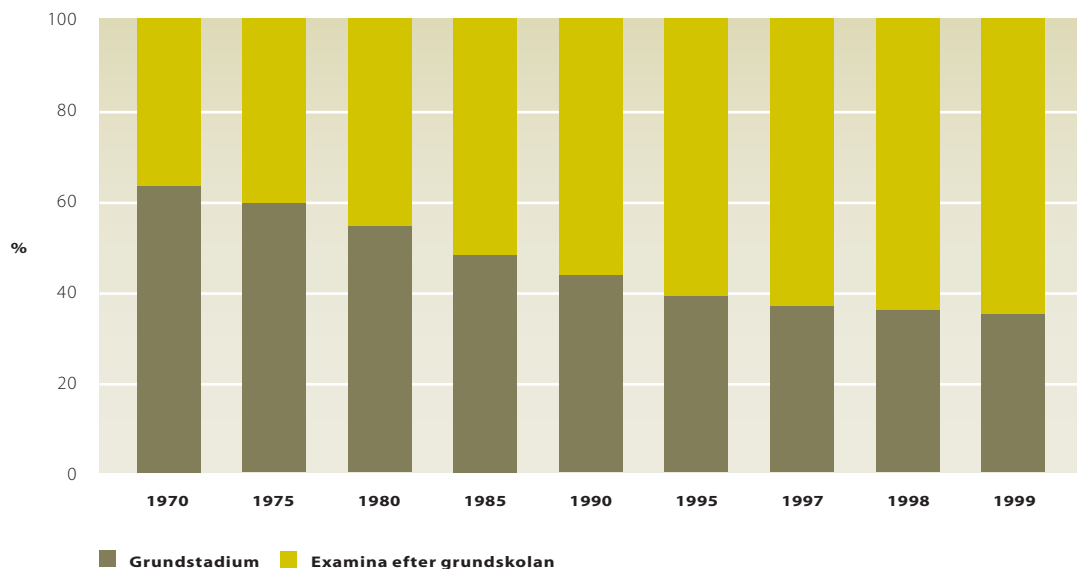


Diagram 4.
UTBILDNINGSNIVÅN ENLIGT ÅLDER I HELSINGFORS ÅR 1999

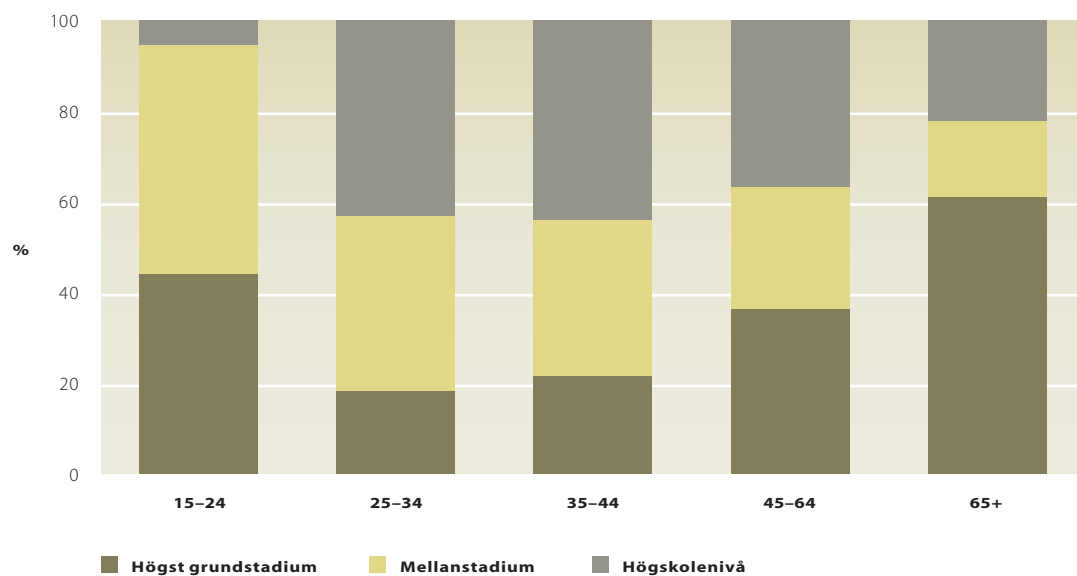
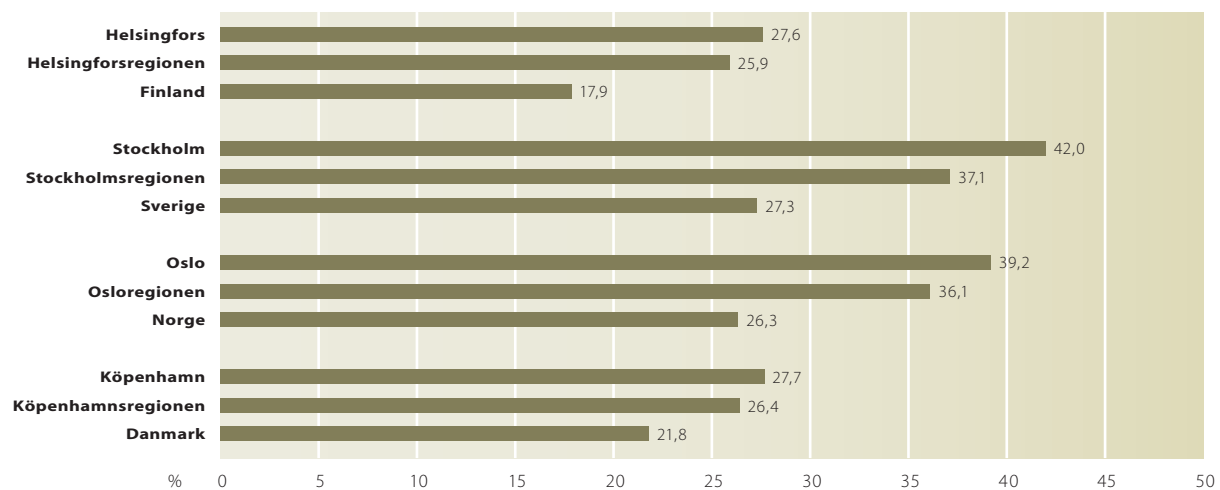


Diagram 5.
PROCENTEN AV 25-64-ÅRINGAR SOM ERHÅLLIT MINST 13 ÅRS UTBILDNING
ÅR 1998



På det hela taget har utbildningsnivån för befolkningen i Helsingfors stigit betydligt under 25 års tid. Förändringen under tidsperioden 1970–1999 i fråga om andelen personer som avlagt en examen framgår klart av diagram I. Befolkningens goda utbildningsnivå kan betraktas som en viktig konkurrensfördel för Helsingfors och Helsingforsregionen på lång sikt.

Av männen i Helsingfors hade sammanlagt 66 % och av kvinnorna 64,5 % avlagt en examen efter grundskolan. På det hela taget är männen alltså fortfarande mera välutbildade än kvinnorna, men om man ser till utbildningsnivån enligt åldersgrupp visar det sig att i de yngre åldersgrupperna är andelen kvinnor som avlagt en examen klart högre än motsvarande andel män. Anmärkningsvärt är dessutom att år 1999 hade kvinnorna i Helsingfors proportionellt sett mer examina på högre nivå än männen (33 % vs. 31,5 %). På det hela taget har den svenskspråkiga befolkningen i Helsingfors en högre utbildningsnivå än befolkningen som helhet.

Helsingforsregionen och hela landet

Om man bara ser till andelen personer som avlagt examen på högskolenivå (ISCED 5 och 6) kan man notera att andelen är högre i alla kommuner i Helsingforsregionen än i landet i genomsnitt. I Helsingfors har 32 % avlagt examen på högskolenivå. I hela Helsingforsregionen uppgick andelen personer med examen på högskolenivå till 31,7 % i slutet av 1999. I hela landet var motsvarande andel något över en fem-

tedel (22,9 %). I Helsingfors hade 151 403 personer avlagt en examen på högskolenivå. För hela landet var siffran 969 220.

Jämfört med början av decenniet har inflyttningsöverskottet för Helsingfors ökat kraftigt i fråga om personer med examen på mellanstadie- (andra stadiet) eller högskolenivå. Flyttningsrörelsen har i viss mån påskyndat höjningen av utbildningsnivån för befolkningen i Helsingfors.

Internationellt perspektiv

Internationella jämförelser av utbildningsnivån försvåras av både olikheterna i utbildningssystemen och begreppsskillnader. Man bör därför förhålla sig med försiktighet till internationella jämförelser av utbildning.

Enligt OECD:s statistik placerar sig Finland med sina 72 % för andelen utbildade bland befolkningen i åldern 25–64 år i mitten vid landsjämförelser med de europeiska OECD-länderna. Finland får sällskap av Sverige, Österrike och Ungern.

I och med den breddade utbildningen inom de unga åldersklasserna håller dock finländarnas utbildningsnivå på att höjas kraftigt. Med utbildningsandelen 86 % för unga i åldern 25–34 år hörde Finland år 1999 till de främsta bland de europeiska OECD-länderna. Finland fick sällskap av Tjeckien, Norge, Tyskland, Schweiz, Sverige, Danmark och Österrike. Såväl i Helsingfors som i hela landet är skillnaden i utbildningsnivå anmärkningsvärt stor mellan unga och äldre åldersklasser. ●

Förskoleundervisningen

I Helsingfors deltar största delen av sexåringarna i frivillig förskoleundervisning eller dagvård. Bestämmelserna om kommunernas skyldighet att ordna förskoleundervisning och om barns subjektiva rätt till förskoleundervisning trädde i kraft i början av augusti 2001.

Vid årsskiftet 2000/2001 fanns det något under 6000 sexåringar i Helsingfors, och enligt prognoserna kommer antalet att minska under de närmaste åren. Från och med början av augusti 2000 har alla helsingforsbarn haft rätt att få avgiftsfri förskoleundervisning. I Helsingfors sköts förskoleundervisningen för sexåringar av två förvaltningar, socialverket och utbildningsverket. I Helsingfors ges största delen av den avgiftsfria förskoleundervisningen i daghem. Förskoleundervisning ges också i någon mån i skolor, speciellt inom den svenska utbildningen.

Förskoleundervisning ges fyra timmar per dag under den tid skolorna är öppna för äldre barn. Barn som omfattas av

förlängd läroplikt på grund av handikapp eller sjukdom har rätt till förskoleundervisning under det år de fyller fem år. Även barn vars skolstart senarelagts har rätt att få avgiftsfri förskoleundervisning.

Helsingfors har varit en av pilotkommunerna i Utbildningsstyrelsens projekt för utarbetande av nya grunder för läroplanen för förskoleundervisning. Helsingfors har också samordnat utvecklingen av finskspråkiga läroplaner i huvudstadsregionen. Socialverket och utbildningsverket har tillsammans utarbetat en läroplan för förskoleundervisningen, och förskoleundervisning ges i nära samarbete med skolorna i bosättningsområdena. Samarbetet säkerställer att barnens uppväxt och inlärning stöds med likartade mål inom dagvården och förskoleundervisningen och i skolan. ●

Tabell 4.

SEXÅRINGAR (BARN I FÖRSKOLEÅLDERN) I KOMMUNALA DAGHEM I HELSINGFORS 31.12 ÅREN 1990–2000

	Barn i daghem 31.12.	barn / 100 sexåringar
1990	3 922	81,0
1991	3 846	79,5
1992	3 673	78,4
1993	3 745	76,8
1994	4 026	75,5
1995	4 210	75,7
1996	4 403	77,2
1997	4 530	78,0
1998	4 695	77,9
1999	4 698	78,9
2000	4 719	80,2

Grundskolorna

Grundskolans mål

Grundskolan skall förmedla vårt kulturarv till de unga samt ge dem färdigheter och redskap för inläring och arbete. Målet för den utbildning som ges i grundskolan är att stödja elevernas utveckling till humana människor och etiskt ansvars-kännande samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver i livet. Utbildningen skall främja bildningen och jämlikheten i samhället och elevernas förutsättningar att delta i utbildning och i övrigt utveckla sig själva under sin livstid. Utbildningens mål är vidare att säkerställa att undervisning ges på lika villkor i tillräcklig utsträckning i hela landet.

Grundskolans påbyggnadsundervisning riktas till de unga som inte omedelbart efter årskurs 9 får en studieplats inom utbildning på andra stadiet och till dem som i slutskedet av den grundläggande utbildningen bedöms löpa stor risk att bli utslagna.

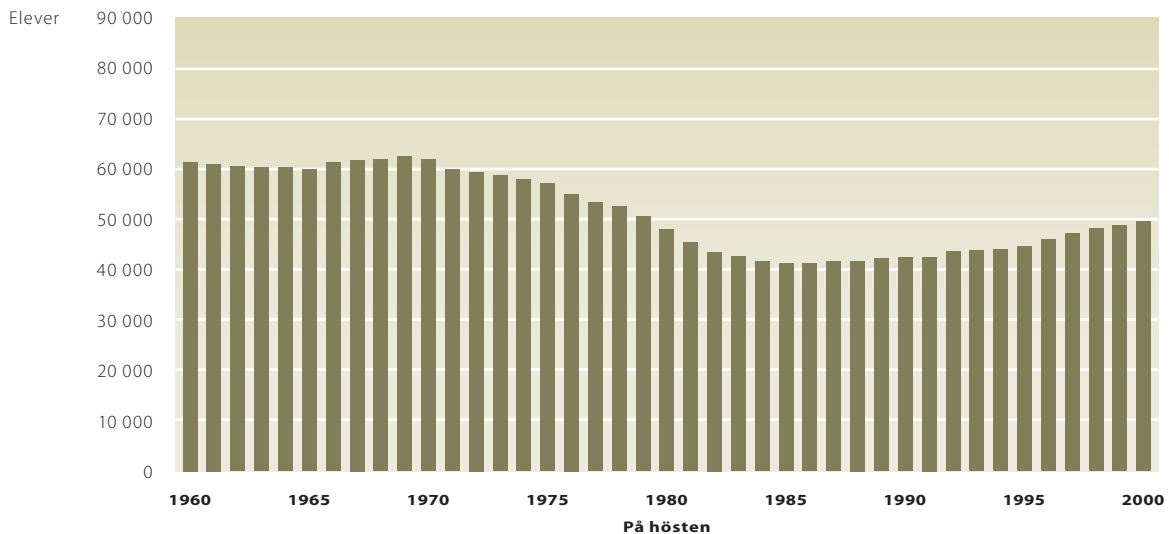
Utveckling av elevantalet

I mitten av 1980-talet var elevantalet i grundskolorna i Helsingfors lägst på tjugo år. Därefter har elevantalet ökat. År 1999 fanns det 48 861 elever i grundskolan, alla språkgrupper och påbyggnadsundervisningen inberäknade.

År 2000 fick 37 101 elever (75 %) undervisning i stadens finskspråkiga grundskolor, 2 261 elever (4,5 %) gick i statens

Diagram 6.

ANTALET ELEVER I GRUNDSKOLORNA (TIDIGARE FOLKSKOLOR OCH MELLANSKOLOR) I HELSINGFORS ÅREN 1960-2000



skolor och 6897 (14 %) i privata skolor. Sammanlagt 3332 elever (7 %) fick undervisning på svenska.

Specialundervisning

Elever med lindriga inlärnings- eller anpassningssvårigheter har rätt att få specialundervisning utöver den övriga undervisningen. Inom specialundervisningen anpassas undervisningen och vid behov lärokurserna i enlighet med elevernas inlärningsförutsättningar. Specialundervisningen syftar till att garantera att eleverna uppfyller sin läroplikt samt får möjlighet att fortsätta studera i enlighet med sina förutsättningar.

År 2000 fanns det sammanlagt 250 specialklasser i Helsingfors. Andelen elever inom specialundervisning utgjorde 4,2 % av det totala elevantalet..

Läroplanen för den svenskspråkiga specialundervisningen utgår från samma princip som den finskspråkiga. Eftersom skolnätet inte är lika tätt har man valt annorlunda lösningar och specialklasser finns enbart i stadens centrum. Läsåret 2000–2001 utgjorde andelen elever inom specialundervisningen 2,9 % av det totala elevantalet. På grund av de långa skolresorna har eleverna oftare än i de finska skolorna integrerats i den allmänna undervisningen.

Påbyggnadsundervisning

I grundskolan kan påbyggnadsundervisning ordnas under ett läsår för dem som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs. På yrkesinriktade påbyggnadsklasser, dvs. ”yrkestiorna”, fullgörs en del av studieavsnitten vid yrkesläroanstalter. På ”läroavtals- och arbetslivstiorna” bedrivs en betydande del av studierna på arbetsplatser. På påbyggnadsklasser för invandrare kan eleverna utveckla sina kunskaper i finska och lära sig det som de behöver för att bli samhällsmedlemmar i Finland samt bekanta sig med yrkesinriktade läroanstalter och olika yrken på arbetsplatserna.

Elevantalet inom påbyggnadsundervisningen har ökat alltsedan 1992. År 1999 deltog 527 elever i påbyggnadsundervisning, vilket motsvarar 10 % av hela åldersklassen. Under läsåret 2000–2001 deltog sammanlagt 435 elever i påbyggnadsundervisning och av dem gick 119 (27 %) i en ”yrkestia”. Under samma läsår deltog 20 elever i svenskspråkig påbyggnadsundervisning.

Invandrarundervisning

År 2000 fanns det 2873 invandrarelever i grundskolorna i Helsingfors, vilket var 233 fler än året innan. Alla elever som kommer till skolan och som inte kan finska har hänvisats till förberedande undervisning i ungefär ett år. Därefter börjar de i allmänhet i grundskolan i sitt bostättningsområde. Alla invandrarelever får undervisning i sitt modersmål. Undervisning ges i 39 språk. Det har ordnats påbyggnadsundervisning för invandrareleverna, och alla intresserade har fått delta.

I de svenska skolorna integreras invandrareleverna i den allmänna undervisningen. År 2000 fanns det 91 invandrarelever i de svenska grundskolorna. Eleverna har kunnat få stödundervisning i alla ämnen. Man har också ordnat undervisning i deras modersmål.

Språkval

De språk som skall undervisas i skolan anges i skolans läroplan. Likaså bestäms om vid vilken tidpunkt undervisningen i främmande språk och det andra inhemska språket skall inledas samt timantalet för språkundervisningen. I de gällande läroplansgrunderna har språkundervisningens omfattning fastställts som följer:

A1-språk inleds i allmänhet på årskurs 3, och i de finskspråkiga skolorna i Helsingfors är det fråga om engelska, franska, svenska, tyska och ryska. Skolor med främmande undervisningsspråk har egna språkprogram. Frivilliga A2-språk i de finskspråkiga skolorna i Helsingfors är engelska, spanska, franska, svenska, tyska och ryska.

Språkprogrammet i Helsingfors erbjuder eleverna mångsidiga valmöjligheter.

År 2000 gavs undervisning på engelska i tre lågstadieskolor och i tre högstadieskolor. Svensk språkundsundervisning gavs vid nio lågstadieskolor (sammanlagt 930 elever). Dessutom inleddes språkbad vid två högstadieskolor.

Enligt det nya språkprogrammet för de svenska skolorna har alla svenskspråkiga elever antingen traditionell finska eller modersmålsinriktad finska som A1-språk. I de svenska skolorna i Helsingfors är engelska, tyska och franska A2-språk. Studierna i A2-språken inleds antingen på fjärde eller femte årskursen. Alla svenska högstadieskolor erbjuder engel-

ska, tyska och franska som B2-språk. Eleverna kan dessutom studera latin och ryska som B-språk.

Internationellt samarbete

Inom utbildningen i grundskolorna i Helsingfors utgör internationell verksamhet ett led i läroplanen. Den internationella verksamheten innefattar bl.a. lärar- och elevutbyte samt lägerskolor. Internationella projekt har genomförts inom Europeiska unionens program Sokrates. År 2000 deltog 37 skolor i programmet.

Vid sidan av EU-samarbetet genomförs en regional riktlinje för Helsingfors gällande den internationella verksamheten, vilken betonar samarbete med de nordiska länderna och samarbete i Östersjöområdet. Fristående projekt pågår med bl.a. Undervisningskommittén i Moskva och huvudstäderna i länderna i Baltikum. Dessutom genomförs Petersburg-projekt i cirka 25 skolor. För ändamålet fås finansiering av utbildningsstyrelsen.

Det svenska utbildningsväsendet har samarbete främst med de nordiska länderna och länderna kring Östersjön. År 2000 hade sex av femton lågstadier och fyra av fem högstadier samt alla tre gymnasier någon form av internationell verksamhet. Varje gymnasium har flera olika projekt med skolor från olika länder.

Val av grundskola

Från och med 1994 har eleverna i Helsingfors haft rätt att också söka sig till en annan låg- eller högstadieskola än den närliggande skolan. Innan det blev tillåtet att fritt välja skola gick 2–5 % av lågstadieleverna och 3–8 % av högstadieleverna i en skola i ett främmande skoldistrikt. Till en annan skola än den egna skolan anmälde sig år 2001 15 % av de finska eleverna som anmälde sig till årskurs I och 34,1 % av dem som anmälde sig till årskurs 7.

Motsvarande siffror för de svenska skolorna avviker något från de finska skolornas. Av dem som började i lågstadiet 2001 valde 15 % och av dem som började i högstadiet 22 % en annan skola än den närliggande skolan. År 1999 var mot-

svarande siffror 20 % och 26 %. I fråga om lågstadiet har siffrorna rört sig mellan 15 % och 20 % sedan 1996. I fråga om högstadiet har siffrorna under de senaste sex åren varierat från 19 % till 26 %.

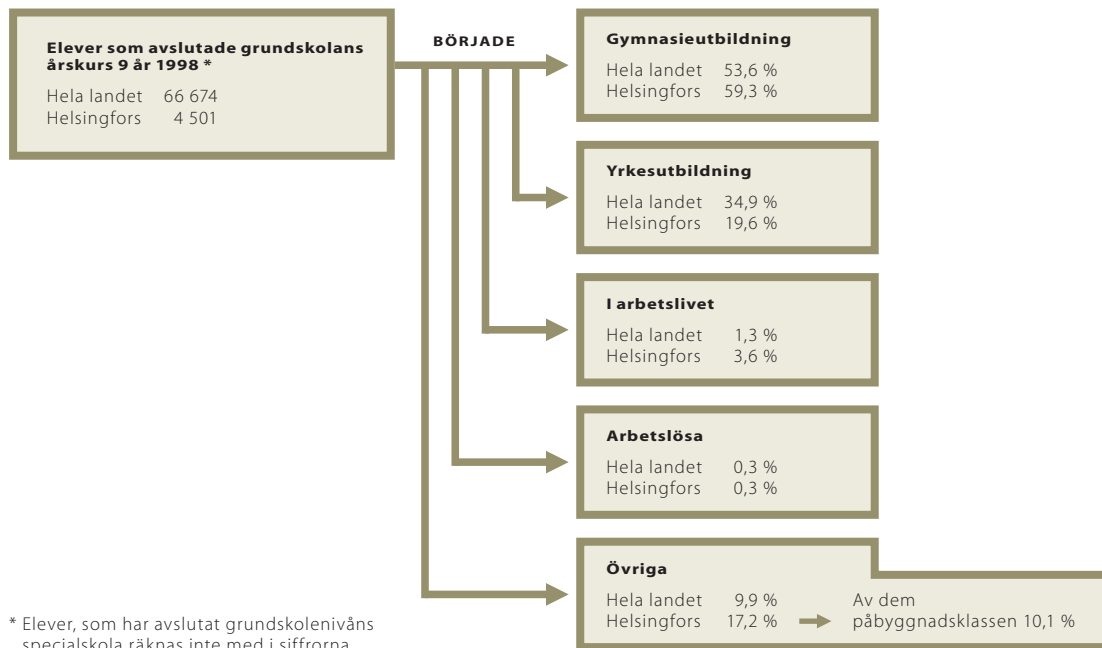
Placering i utbildning för elever från årskurs 9 i grundskolan

År 1998 gick 4 500 elever ut årskurs 9 i grundskolan i Helsingfors. Siffran för hela landet var 66 700. Största delen fortsatte i gymnasiet eller med yrkesutbildning. I Helsingfors fortsätter en klart större del i gymnasiet än vad som är fallet i övriga delar av landet. Ungdomarna i Helsingfors fortsätter i klart mindre omfattning med yrkesutbildning än unga i övriga delar av landet, trots att den sistnämnda andelen har ökat under den sista tiden. Av 16-åringarna i Helsingfors deltog 89 % i någon form av utbildning. Det kan konstateras att genomsnittet för 16-åringarnas deltagande i utbildning i OECD-länderna var 88 % år 1998. Av de helsingforsare som gick ut den finskspråkiga grundskolan valde 59 % gymnasiet. Motsvarande siffra för hela landet var 54 %. Av eleverna i Helsingfors fortsatte något under 20 % med yrkesinriktad utbildning medan motsvarande siffra för hela landet var 35 %. I Helsingfors började 4 % arbeta, i hela landet 1 %. Omkring 10 % av dem som gick ut grundskolan i Helsingfors fortsatte på tionde klassen.

Av dem som avslutade svenskspråkig grundskola placerade sig 70 % i gymnasieutbildning år 1998. Av dem som avslutade svenskspråkig grundskola år 2000 fortsatte 68 % i ett svenskt gymnasium i Helsingfors. Året innan var motsvarande siffra också 68 %.

Av de elever som gick ut grundskolan lät 883 bli att delta i den gemensamma elevantagningen på våren 1998. Av dessa började dock 110 i ett gymnasium eller en yrkesläroanstalt som inte omfattades av den gemensamma elevantagningen. 175 började arbeta och 11 blev arbetslösa. Tolv unga började samtidigt arbeta och studera. Av dem som inte deltog i den gemensamma elevantagningen fortsatte 454 inom påbyggnadsundervisningen. ●

Diagram 7.
PLACERING OMEDELBART EFTER GRUNDSKOLAN FÖR DEM SOM GÅTT UT ÅRSKURS 9,
ÅR 1998



* Elever, som har avslutat grundskolenivåns
 specialskola räknas inte med i siffrorna

Gymnasierna

Gymnasieutbildningen skall stöda studerandenas mognad till goda, balanserade och bildade människor och samhällsmedlemmar samt ge dem de kunskaper och färdigheter som behövs för fortsatta studier, arbetslivet, hobbyer och en mångsidig utveckling av personligheten. Utbildningen bör också stöda studerandenas förutsättningar för att lära sig och utvecklas hela livet.

Antalet studerande

I Helsingforsregionen fanns det år 1999 sammanlagt 80 dagsgymnasier, av vilka nio var svenskspråkiga. I huvudstadsregionen fanns det sammanlagt 62 dagsgymnasier av vilka 6 var svenskspråkiga. I huvudstadsregionen fanns det 21 378 gymnasieelever.

Under läsåret 2000-2001 var 39 dagsgymnasier och 7 vuxengymnasier verksamma i Helsingfors. Av dagsgymnasierna ägde staden 16 finskspråkiga och tre svenskspråkiga, 4 ägdes av staten och 16 var i privat ägo.

Vid dagsgymnasierna studerade 13 451 elever, av vilka 12 379 (92 %) i finskspråkiga gymnasier eller gymnasier med främmande undervisningsspråk och 1 072 (8 %) i svenskspråkiga gymnasier. 8 158 studerade i vuxengymnasierna, av vilka 185 (2 %) i svenskspråkiga. Vuxengymnasierna behandlas i kapitel 12.

Språkval

I gymnasiet fortsätter man med de A- och B-språk som inletts i lågstadiet. (Se kapitel 7, Grundskolorna.) I gymnasiet kan man också börja studera valfria B3-språk. Av dem som gick ut det finskspråkiga gymnasiet år 2000 studerade 92 % (3 762 personer) engelska som A-språk, 72 % (2 970) studerade svenska som B1-språk och 3 % (119) engelska som B1-språk. Av B2-språken var tyska populärast, 19 % (759). På andra plats kom franska, 13 % (550). Tyska studerades också mest som B3-språk, 16 % (651).

Gymnasiestudier

Enligt gymnasieförordningen antas eleverna till gymnasiet i rangordning enligt medeltalet för läsåmnen på slutbetyget från grundskolan med undantag av specialgymnasier och särskilda gymnasier där elevernas hobbyer och/eller språkkunskap beaktas.

Av dem som inledde gymnasiestudier på hösten 1999 avbröt 4 % under det första gymnasieåret. Mer än hälften bytte till ett annat gymnasium eller vuxengymnasium, till en yrkesläroanstalt eller någon annan läroanstalt. Den näst största orsaken till avbrotten var flyttning till utlandet. Den vanligaste orsaken till avbrott på högre årskurser var att eleverna började arbeta. På fjärde årskursen avbröt eleverna sina studier proportionellt sett mest (7,7 %) medan siffran var lägst i fråga om tredje årskursen (3 %). I de svenskspråkiga gymnasierna är det mera ovanligt att eleverna avbryter studierna.

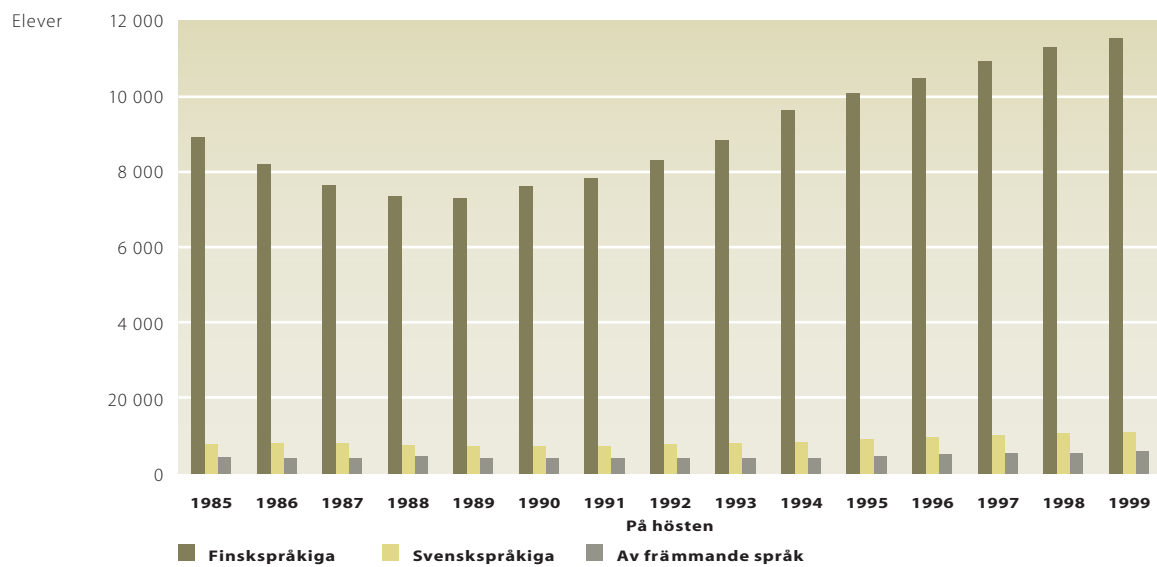
Studerande från alla gymnasier och vuxengymnasier i Helsingfors har deltagit i centraliserat ordnade kurser för läs- och skrivsvårigheter i gymnasier och vuxengymnasier.

År 1999 slutförde 3 390 elever vid dagsgymnasierna gymnasiets lärokurs, vilket var 4,8 % mer än året innan (3 235). Av dem som avlade gymnasieexamen var 78,8 % helsingforsare.

På våren 1999 godkändes 92,5 % av dem som deltog i studentexamen i Helsingfors. För hela landet var siffran 93,5 %. I Helsingfors godkändes 71,2 % och i hela landet 65,4 % i studentexamen på hösten.

Trots att antalet gymnasier minskade i Helsingfors på 1990-talet har utbudet på gymnasieutbildning jämfört med befolkningen i gymnasieåldern bibehållits på en rätt stabil nivå. I Helsingfors förekommer det stora områdesvisa skillnader i fråga om deltagandet i gymnasieutbildning, och skillnaderna har inte minskat i någon väsentlig grad under de senaste åren. I vissa basdistrikt börjar bara en tredjedel av ungdomarna i gymnasiet, i vissa distrikt största delen.

Diagram 8.
SAMTLIGA DAGSGYMNASIELEVER ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK I HELSINGFORS
HÖSTEN 1985-1999

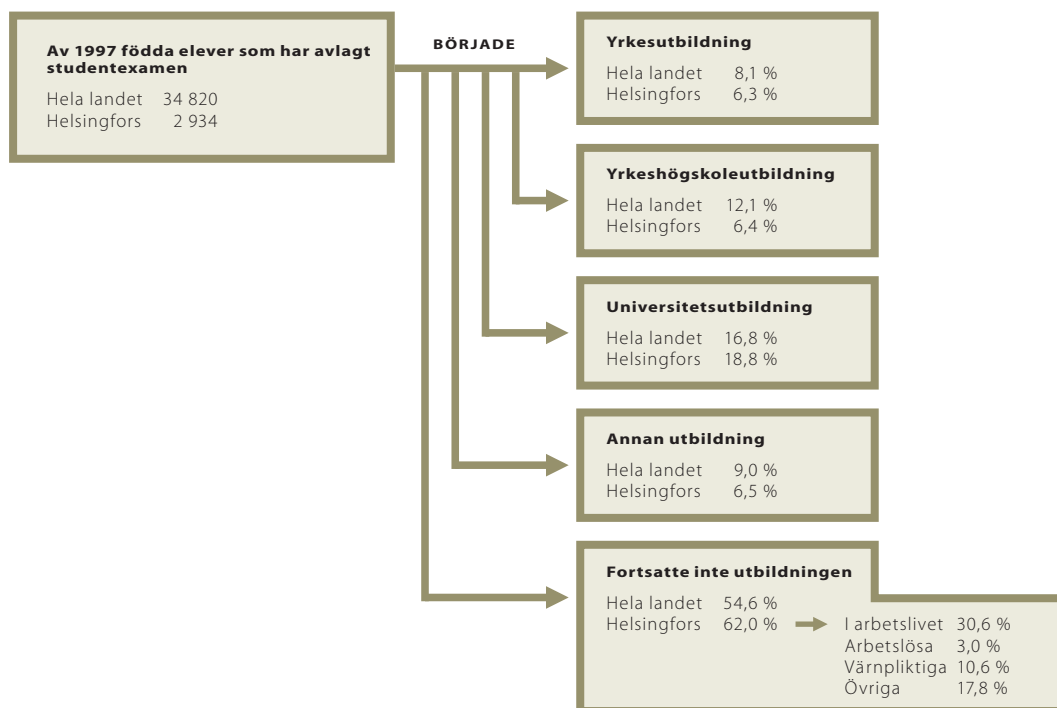


År 1997 avlade 2 934 personer studentexamen i Helsingfors. Av studenterna i hela landet påbörjade 8 % yrkesinriktad utbildning och 12 % yrkeshögskolestudier omedelbart efter studentexamen. I Helsingfors påbörjade 6 % yrkesinriktad utbildning och 6 % yrkeshögskolestudier. Av alla studenter i hela landet påbörjade 17 % universitetsstudier, av helsingforsarna 19 %. Av alla studenter påbörjade 9 % någon

annan utbildning, av helsingforsarna 7 %. Mer än hälften av studenterna i hela landet fortsatte inte studierna direkt. I Helsingfors var siffran 62 %, och av dessa studenter började 30 % arbeta och 11 % inledde beväringstjänst. ●

Diagram 9.

PLACERINGEN FÖR 1997 ÅRS STUDENTER OMEDELBART EFTER STUDENTEXAMEN



Yrkesutbildning

Yrkesutbildningens mål är att ge studerandena de kunskaper och färdigheter som dessa behöver för att förvärva yrkesskicklighet samt för att utöva ett självständigt yrke.

I Finland är alla yrkesinriktade grundexamina treåriga. Grundexamen ger behörighet för fortsatta studier vid yrkeshögskola och universitet. Yrkesinriktade grundexamina omfattar minst sex månader inläring i arbetet, vilket avser handledda, läroplansenliga studier på en arbetsplats. För att säkerställa yrkesutbildningens kvalitet fogas yrkesprov till alla yrkesinriktade grundexamina. Försöken med yrkesprov inleddes år 2000. Proven planeras i samarbete med näringslivet och arbetslivet i övrigt.

Yrkesutbildningen i Finland och Helsingfors

I Helsingfors tillhandahölls yrkesutbildning vid 33 läroanstalter år 1999. I hela landet deltog sammanlagt 158 074 i yrkesutbildning år 1999. I Helsingfors studerade 16 176 personer och 7 768 nya studerande påbörjade sina studier. I antalet ingår studerande inom yrkesutbildning på andra stadiet, på institutnivå och inom yrkesutbildning på högskolenivå. I Helsingfors avlades 6 449 examina. Helsingfors andel av studerande och examinander utgör drygt 10 % av antalen för hela landet.

År 1999 deltog 495 studerande i svenskspråkig utbildning i Helsingfors, vilket är 3,1 % av alla som studerade i Helsingfors. Om man ser till modersmålet hade 4,5 % av studerandena inom yrkesutbildning på andra stadiet i Helsingfors svenska som modersmål och 6 % hade något annat språk än finska eller svenska som modersmål.

Utbudet och efterfrågan på yrkesutbildning på andra stadiet i Helsingfors

År 2000 fanns det 18 utbildningsanordnare i Helsingfors som erbjöd sammanlagt 9 579 grundutbildningsplatser och 244 tilläggsutbildningsplatser inom yrkesutbildningen på andra stadiet. Utbildning ordnas inom teknik och kommunikation,

handel och administration, turism-, kosthålls- och ekonomibranschen, hälsovård och det sociala området samt kultur.

De finskspråkiga läroanstalter som drivs av Helsingfors stad, Helsingfors läroanstalt för det tekniska området, Helsingfors läroanstalt för servicesektorn och Helsingfors läroanstalt för social- och hälsovårdssektorn, hade sammanlagt cirka 5 000 studerande år 2000. I den gemensamma elevantagningen i Helsingfors på våren 2000 sökte sig 4 487 till en utbildning i första hand. Det fanns 2 943 nybörjarplatser.

I Helsingfors kunde man år 2001 avlägga dubbelexamina, dvs. grundexamen och studentexamen, inom alla andra utbildningsområden än inom utbildningsområdet kultur. Det fanns sammanlagt 309 nybörjarplatser inom de finskspråkiga studierna för dubbelexamen, till vilka 337 sökte i första hand.

I Helsingfors stads läroanstalter är avsikten att specialundervisningen i första hand skall genomföras i samband med den normala undervisningen (integrering) och i andra hand i specialundervisningsgrupper. I enlighet med lagstiftningen uppgörs för alla som deltar i integrerad normal undervisning och för dem som definierats som specialstuderande en personlig plan för hur undervisningen skall ordnas. År 2000 uppgjordes sådana planer för sammanlagt 161 studerande i Helsingfors stads läroanstalter.

År 2000 studerade sammanlagt närmare 500 invandrarstuderande i Helsingfors stads yrkesläroanstalter, dvs. cirka 9 % av det totala antalet studerande vid läroanstalterna. Antalet studerande ökade med mer än 20 % jämfört med år 1999. Invandrarstuderandena företrädde 41 nationaliteter och hade 32 olika språk som sitt modersmål. De flesta var ryssar, ester och somalier.

Samarbetet mellan gymnasierna och yrkesutbildningen på andra stadiet

Enligt den nya lagstiftningen om utbildning skall de som anordnar gymnasieutbildning och yrkesutbildning samar-

beta sinsemellan och med andra utbildningsanordnare i området.

I Helsingfors sammanställs årligen en gemensam bricka med valfria kurser, bland vilka studerandena kan göra individuella val. Läroanstalterna samlar också egna kursbrickor inom sitt närområde, deltar i gemensamma projekt och lägerskolor samt bedriver annat samarbete. Läroanstalterna inom den högre utbildningen erbjuder för första gången studier på stadens gemensamma utbildningsbricka för läsåret 2000–2001. Gymnasiestuderande och studerande vid yrkesläroanstalter erbjuds studier vid sammanlagt sex ämnesinstitutioner vid Helsingfors universitet.

Av de finska gymnasier och gymnasier på främmande språk deltog sammanlagt 18 (50 %) i samarbetet med högskolorna under läsåret 1999–2000. Under läsåret 1999–2000 deltog sammanlagt 222 kursdeltagare utanför den

egna läroanstalten i kurser på stadens gemensamma kursbricka. Största delen (198) var gymnasier.

Inom programmet ToP (teori och praktik) har alla studerande inom yrkes- och gymnasieutbildningen möjlighet att välja enstaka kurser, hela perioder eller dubbla studieprogram vid en annan läroinrättning än den egna. De svenska gymnasier samarbetar också över språkgränsen inom det andra stadiet. Alla svenska gymnasier har även samarbete med universitet och högskolor.

Fristående examina

Fristående examen är en yrkesutbildningsexamen som inte är beroende av det sätt på vilket yrkesskickligheten har förvärvats. Den riktar sig särskilt till vuxna. Kunskaper som tillägnats genom utbildning, i arbetslivet och genom hobbyer kan utnyttjas i yrkesprov som påvisar den yrkesskicklighet som

Diagram 10.
STUDERANDE INOM DEN EXAMENS-
INRIKTADE YRKESUTBILDNINGEN
ENLIGT UTBILDNINGSMOMRÅDE I
HELSINGFORS 1999

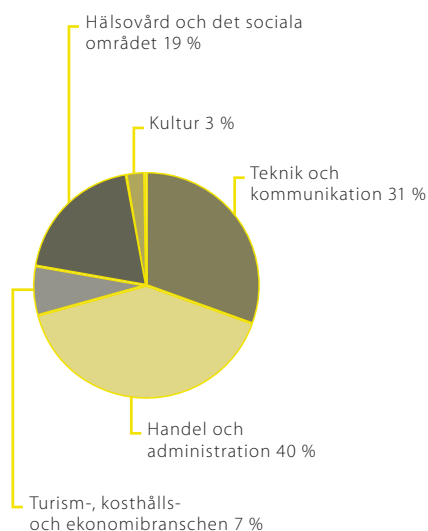


Diagram 11.
ANTAGNA TILL YRKESUTBILDNING PÅ
ANDRA STADIET I HELSINGFORS ENLIGT
GRUNDUTBILDNING (GEMENSAM
ELEVANTAGNING H-98 OCH V-99)

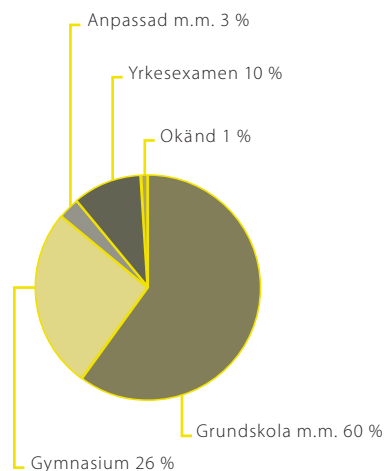


Diagram 12.
**NYBÖRJARPLATSERNA OCH FÖRSTAHANDSSÖKANDENA ENLIGT UTBILDNINGSOMRÅDE
 I HELSINGFORS, DEN GEMENSAMMA ELEVANTAGNINGEN TILL YRKESUTBILDNING PÅ
 ANDRA STADIET VÅREN 2001**

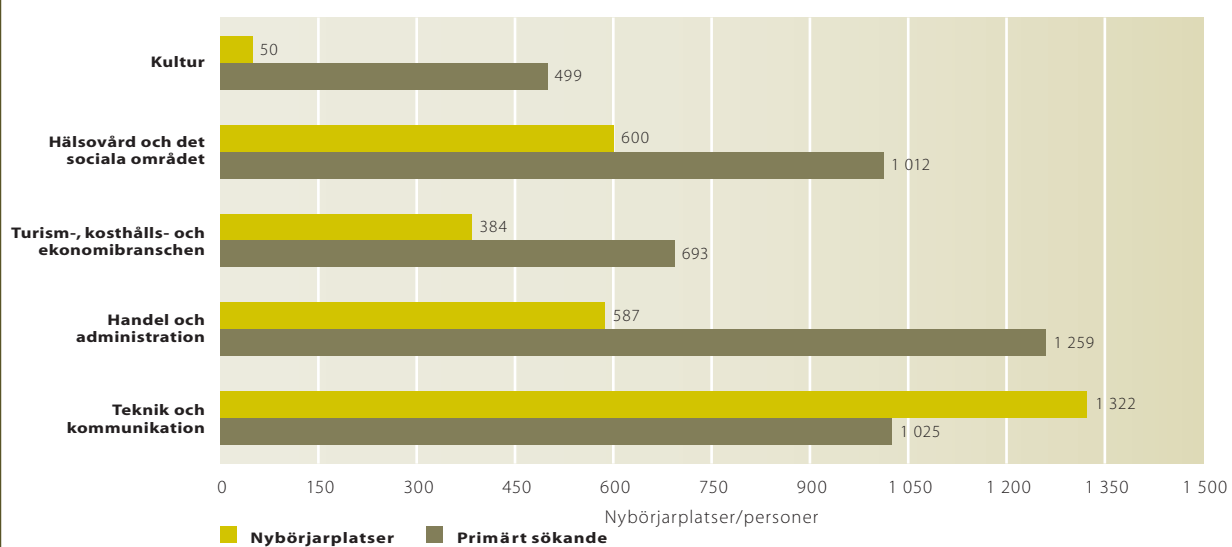
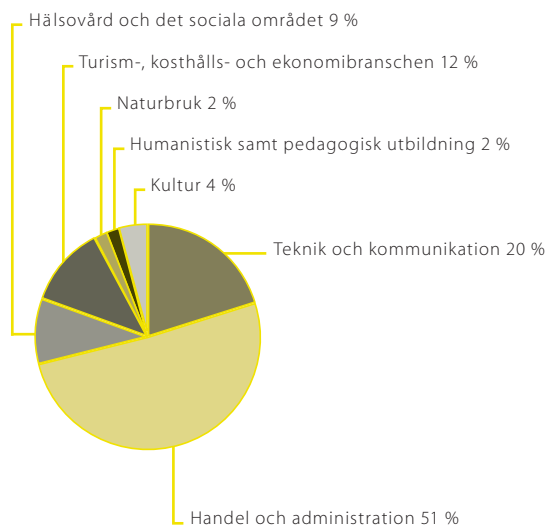
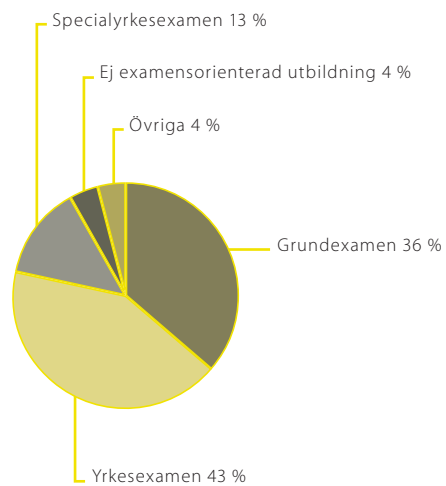


Diagram 13.
DELTAGARE I LÄROAVTALSUTBILDNING ORDNAD AV HELSINGFORS STAD ÅR 2000
(N = 5 483)

FÖRDELNING AV UTBILDNINGEN



DELTAGARE ENLIGT EXAMENSNIVÅN



krävs. De fristående examina består av uppgiftshelheter som krävs i arbetslivet och tar fasta på både en teoretisk och en praktisk dimension.

År 1999 avlade helsingforsarna sammanlagt 1 241 yrkesexamina i form av fristående examina, vilket är 10 % av alla fristående examina i Finland år 1999. Av de examina som helsingforsarna avlade var 302 grundexamina, 807 yrkesexamina och 132 specialyrkesexamina. De flesta fristående examina var yrkesexamina inom området handel och administration. År 1999 avlade helsingforsarna flest grundexamina inom teknik och kommunikation.

Läroavtalsutbildning

Läroavtalsutbildningen är en form av yrkesutbildning där inlärnin g i arbetet genomförs inom ett autentiskt anställningsförhållande. Utbildningen baserar sig på ett personligt studieprogram och största delen av yrkeskunskaperna tillägnas genom praktiskt arbete under handledning på en arbetsplats. Teoretiska studier vid yrkesläroanstalten stöder inlärnin gen på arbetsplatsen. För företagen erbjuder läroavtalsutbildningen en möjlighet att utveckla principerna om livslångt lärande och modellen för den lärande organisationen på arbetsplatsen.

Läroavtalsutbildning genomförs som grund- och tilläggsutbildning för unga och vuxna. Läroavtalsutbildningen kan ta sikte på en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen. Studeranden kan också avlägga en del av examen eller få tilläggsutbildning som skräddarsytt

för hans eller hennes särskilda behov. Företagare kan också utbilda sig genom läroavtals systemet.

Läroavtalsutbildningen i Helsingfors

År 1999 fanns det i Helsingfors sju anordnare av läroavtalsutbildning, vilka sammanlagt stod för 13,9 % av läroavtalsutbildningen i hela landet. Läroavtalsutbildning som anordnades av Helsingfors stad utgjorde 92 % av all läroavtalsutbildning i Helsingfors.

Läroavtalscentralen vid utbildningsverket i Helsingfors stad ordnar läroavtalsutbildning inom alla branscher enligt näringslivets och befolkningens utbildningsbehov. Läroavtalscentralen skall för sin del främja sysselsättning genom att utbilda arbetstagare för branscher som utgör flaskhalsar i fråga om arbetskraften och genom att med utbildningsmässiga medel stödja utvecklingen av i synnerhet små och medelstora företags affärsverksamhet och personal. Läroavtalscentralen har också aktivt deltagit i utvecklingen av internationella perioder inom läroavtalsutbildningen och användningen av europass-intyget.

År 2000 var medeltalet 3 214 för det antal studerande inom läroavtalsutbildningen i Helsingfors stad som berättigar till statsandel. Det fanns sammanlagt 5 483 studerande som arbetade vid cirka 1 000 olika företag och organisationer. Teoretisk utbildning skaffades från cirka 100 olika läroanstalter. Det fanns sammanlagt 1 035 unga läroavtalsstuderande under 25 år. De populäraste utbildningsområdena var handel och administration samt teknik och kommunikation. ●

10 Yrkeshögskolorna

En av de centrala idéerna för yrkeshögskoleutbildningen är att den skall samarbeta med arbetslivet. I studierna genomförs detta på många olika sätt, t.ex. arbetslivsprojekt som ingår i studierna, praktikperioder samt lärdomsprov med arbetslivsinriktning.

Yrkeshögskolestudierna ordnas som utbildningsprogram som omfattar 140–180 studieveckor (3,5–4,5 år). Studierna består av grund- och yrkesstudier, fritt valbara studier, arbetspraktik och lärdomsprov. I regel ger antingen gymnasiet lärokurs eller studentexamen eller minst treårig yrkesinriktad grundexamen vid en yrkesläroanstalt allmän behörighet för yrkeshögskolestudier.

Det finns nio yrkeshögskolor i huvudstadsregionen, av vilka en är svenskspråkig. Av dessa nio yrkeshögskolor har Helsingfors finska yrkeshögskola Stadia Helsingfors stad som huvudman. Utbildningsområdena inom yrkeshögskoleutbildningen är naturbruk, teknik och kommunikation, handel och administration, turism-, kosthålls- och ekonomibranschen, hälsovård och det sociala området, kultur samt humanistisk och pedagogisk utbildning.

Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola är den svenska yrkeshögskolan i huvudstadsregionen. Den ger utbildning inom fem utbildningsområden: teknik och kommunikation, kultur, handel och administration, turism-, kosthålls- och ekonomibranschen samt hälso- och socialvård.

Ansökan till yrkeshögskoleutbildning

På våren 2001 hade de åtta finska yrkeshögskolorna i huvudstadsregionen 16 358 förstahandssökande. Det fanns sammanlagt 5 369 nybörjarplatser.

Det var svårast att komma in på finskspråkig humanistisk och pedagogisk utbildning eller finskspråkig utbildning

i kultur eller naturbruk. Inom hälsovård och det sociala området får mindre än en tredjedel börja studera samtidigt som närmare två av tre sökande i Nyland fick en studieplats inom utbildningsområdet teknik och kommunikation.

Personer som börjat studera och studerande

År 1999 inledde 4 572 studerande sina studier inom yrkeshögskoleutbildning i Helsingfors, dvs. 14 % av alla som började studera i hela landet.

I yrkeshögskolorna i Helsingfors studerade 15 % av antalet studerande i hela landet, sammanlagt 14 730 studerande. I Helsingfors var andelen kvinnor 62 %, motsvarande siffra för hela landet var 55 %.

År 1999 studerade de flesta i Helsingfors inom utbildningsområdet handel och administration (41 %), 31 % studerade inom hälsovården och det sociala området. På tredje plats kom utbildningsområdet teknik och kommunikation (18 %).

I yrkeshögskolorna i huvudstadsregionen avbröt i genomsnitt 5,9 % av studerandena år 2000. Orsakerna var bl.a. att de började studerade vid någon annan yrkeshögskola eller att de började arbeta.

Utexaminerade

I Helsingfors avlades 1 137 examina år 1999, dvs. 12 % av examina i hela landet. De klart största områdena var handel och administration samt hälsovård och det sociala området (47 % och 45 % av de utexaminerade).

I Helsingfors var hela 79 % av de utexaminerade kvinnor, i hela landet 64 %. I hela landet varierade kvinnornas andel enligt utbildningsområde mellan 93 % inom hälsovård och det sociala området och 20 % inom teknik och kommunikation.

Helsingfors yrkeshögskola Stadia

Helsingfors stads finska yrkeshögskola inledde sin verksamhet som temporär yrkeshögskola 1996. Den beviljades koncession som permanent yrkeshögskola den 1 augusti 2000. I början av 2001 började Helsingfors yrkeshögskola använda namnet Stadia.

Helsingfors yrkeshögskola strävar efter att främja välfärden inom huvudstadens särpräglade och hela landets arbets- och näringsliv, kompetensen och konkurrenskraften genom

att tillhandahålla utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och serviceverksamhet.

Målet är att yrkeshögskolan skall bli en internationellt uppskattad högskola med spetsenheter och att dess studerande skall få arbete genast efter examen. Vid Stadia kan man avlägga examen inom utbildningsområdena teknik och kommunikation, kosthåll, hälsovård och det sociala området samt kultur. Inom dessa områden kan studerandena välja bland 28 utbildningsprogram. ●

Tabell 5.
STUDERANDE VID YRKESHÖGSKOLORNA I HUVUDSTADSREGIONEN ENLIGT
YRKESHÖGSKOLA ÅR 1999

Yrkeshögskola	Började	Studerande	Antal kvinnor (%) av studerande	UTBILDNING FÖR DE UNGA		
				Började	Studerande	Antal kvinnor (%) av studerande
Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola	483	1 525	52,6	383	1 271	52,7
Yrkeshögskolan Diakoni	270	962	85,3	155	616	83,9
Espoon-Vantaan ammattikorkeakoulu	1 060	2 913	72,2	724	2 059	68,7
Esbo-Vanda tekniska yrkeshögskola	1 242	4 262	39,4	780	2 832	37,9
Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu	1 094	2 289	70,8	632	1 350	69,1
Stadia – Helsingfors yrkeshögskola	1 900	6 435	53,1	1 400	4 595	48,0
Helsingfors yrkeshögskola för företagsekonomi	1 010	4 138	64,0	584	2 402	60,9
Humanistinen ammattikorkeakoulu	0	43	81,4	0	21	76,2
Polisyrkeshögskolan	15	43	4,7	0	0	0
Yrkeshögskolan Sydväst	59	168	73,2	48	133	75,9

1 Universitetet och forskarutbildningen

Universitetet

Universitetens grundläggande uppgift är vetenskaplig forskning och därpå baserad högsta undervisning. Grunden för universitetens verksamhet är den fria forskningen och autonomi. Alla universitet i Finland är statliga. Den direkta statliga finansieringen till universitetet är cirka 70 %. Målen för verksamheten anges i treåriga resultatavtal som ingår mellan universitetet och undervisningsministeriet. Bestämmelser om universitetet finns i universitetslagen och universitetsförordningen. Det finländska högskolesystemet utvecklas på basis av en dualistisk modell så att universitetet och yrkeshögskolorna kompletterar varandra.

Av de 20 universitet i Finland finns åtta i huvudstadsregionen. I huvudstadsregionen finns landets överlägset största och mångsidigaste universitet, Helsingfors universitet. I regionen finns dessutom Tekniska högskolan, två handelshögskolor, fyra konsthögskolor samt viktiga statliga enheter för sektorforskning, av vilka den betydelsefullaste är Statens tekniska forskningscentral. Här bedriver också ett flertal företag, t.ex. Nokia, betydande forsknings- och utvecklingsverksamhet. Närmare hälften av landets alla forskarutbildade arbetar i huvudstadsregionen.

Sökande och antagna studerande

Universitetet väljer själva sina studerande. Inom nästan alla studieområden ordnas ett obligatoriskt urvalsprov, vanligen i början eller mitten av sommaren. Universitetet har nybörjarplatser för ungefär en tredjedel av årsklassen. Årligen söker sig ungefär 62 000 till universitetet och av sökandena godkänns omkring 21 000. Målet är att kunna erbjuda cirka 60–65 % av åldersklassen en studieplats för en högskoleexa-

men, ett mål som håller på att nås. År 2000 antogs en tredjedel av sökandena i hela landet. Dessa tog också emot sin studieplats. 22,7 % av sökandena antogs till och tog emot en studieplats vid universitetet i huvudstadsregionen. Mer än hälften av de antagna var kvinnor. Under de senaste åren har andelen kvinnor ökat i jämn takt. År 2000 inledde 7 069 nya studerande sina studier vid universitetet i huvudstadsregionen.

Studerande

År 2000 studerade sammanlagt 60 331 studerande vid universitetet i huvudstadsregionen. I Helsingfors var antalet studerande 46 490. Vid universitetet i huvudstadsregionen har antalet studerande ökat med närmare 18 % på sju år (1994–2000). Av alla universitetsstuderande år 2000 studerade 38,4 % vid universitetet i huvudstadsregionen.

År 2000 minskade antalet universitetsexamina i hela landet något. Antalet doktorsexamina överskred dock klart 1 000 examina. Examina vid universitetet i huvudstadsregionen utgör en betydande del av examina i hela landet. Högre högskoleexamina vid universitetet i huvudstadsregionen utgjorde 36 % av motsvarande examina i hela landet. År 2000 disputerade 1 156 forskare i hela landet; av dem kom 505 från universitetet i huvudstadsregionen.

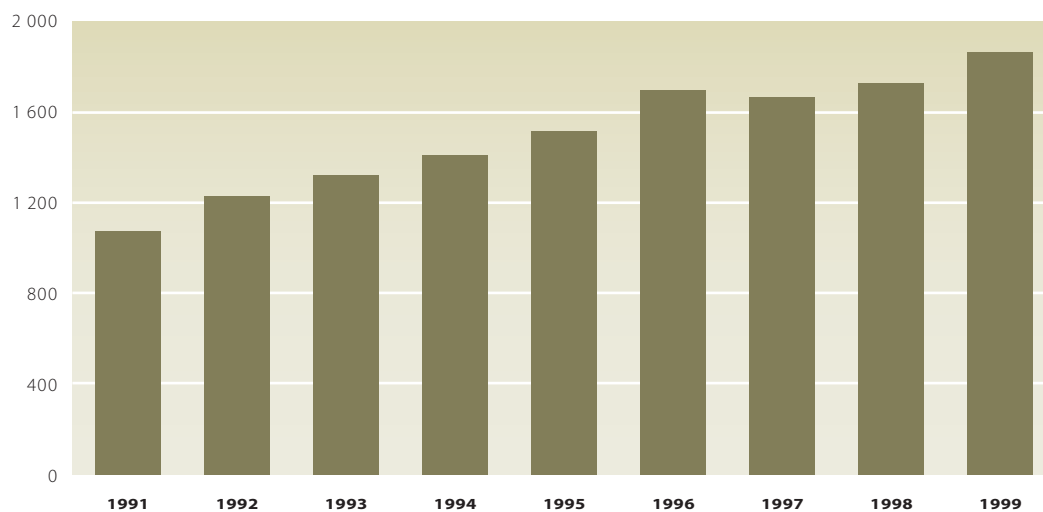
Internationalism

Antalet utländska universitetsstuderande har ökat under de senaste åren. År 1999 studerade sammanlagt 1 865 utlänningar vid universitetet i huvudstadsregionen, 54 % av siffran för hela landet. En jämförelse av de utländska studerandena enligt världsdel år 1999 visar att en klar majoritet har kommit

Tabell 6.
STUDERANDE VID UNIVERSITETEN ÅR 2000

	Studera- nde totalt	Avlägger högskole- examen	Avlägger högskole- examen	Forskar- studera- nde	Studenter som avlägger andra examina
Huvudstadsregionen	60 331	2 374	48 185	8 665	1 107
Övriga landet	157 195	4 718	128 512	20 537	3 428

Diagram 14.
**UTLÄNDSKA STUDERANDE VID UNIVERSITETEN I HUVUDSTADSREGIONEN
ÅREN 1991-1999**



från Europa (55–58 %). Därefter kommer Asien och Afrika. De som deltar i examensinriktad utbildning vid universiteten i huvudstadsregionen företräder nästan 70 olika modersmål. De största språkgrupperna är finska 89 % och svenska 8 %. Andra betydande språkgrupper är ryska (227), kinesiska (175), engelska (166), estniska (114), tyska (101), arabiska (64) och spanska (62).

Antalet finländska utbytesstuderande har ökat tydligt. År 2000 var antalet 3 962. Tre år tidigare var antalet 3 396. År 2000 reste 1 517 studerande från universiteten i huvudstadsregionen till utlandet som utbytesstuderande, dvs. 38 % av siffran för hela landet.

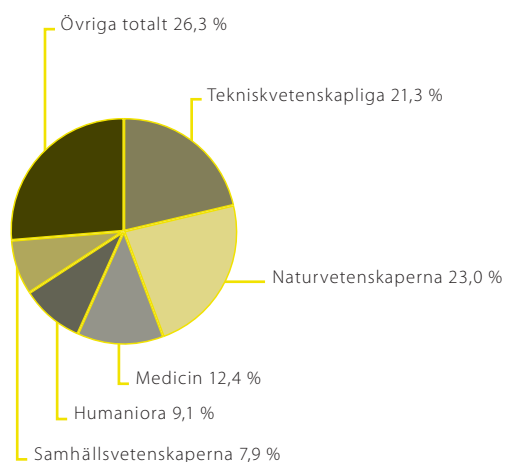
Forskarutbildningen

Med forskarutbildning avses här studier för vetenskaplig påbyggnadsexamen, dvs. licentiat- och doktorsexamen. För genomgången utbildning förutsätts en självständig forskning eller doktorsavhandling som publiceras.

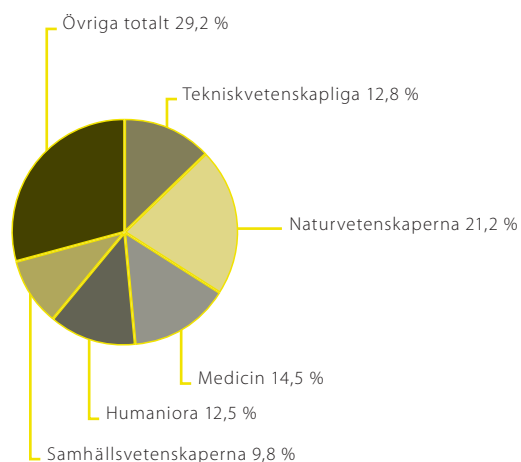
Vid universiteten i huvudstadsregionen studerade sammanlagt 8 665 påbyggnadsstuderande för licentiatexamen eller doktorsexamen år 2000, av vilka 3 986 var kvinnor, dvs. 46 %. Av påbyggnadsstuderandena i hela landet bedriver sammanlagt cirka 42 % sina studier i huvudstadsregionen. I hela landet fanns det år 2000 mest påbyggnadsstuderande inom det teknisk-vetenskapliga området, 5 302, på andra plats kom

Diagram 15.
PÅBYGGNADSEXAMINA VID UNIVERSITETEN ENLIGT STUDIEOMRÅDE I
HUVUDSTADSREGIONEN OCH ÖVRIGA DELAR AV FINLAND ÅR 2000

HUVUDSTADSREGIONEN



HELA LANDET



det naturvetenskapliga området, 2 933, följt av det humanistiska området, 2 681, det samhällsvetenskapliga området, 1 986, och det pedagogiska området, 1 455. En granskning av förändringen under åren 1995–2000 visar att på vissa områden har antalet påbyggnadsstuderande ökat med rentav mer än 30 %. Sådana är t.ex. det pedagogiska området, det medicinska området, det humanistiska området och det samhällsvetenskapliga området.

Det finländska systemet för forskarutbildning reviderades i början av 1995. Det system med forskarskolor som då inleddes har visat sig vara en välfungerande lösning för att sänka disputationsåldern och producera högklassiga experter för forskning och utveckling samt övriga uppgifter i samhället. Tillsammans med systemet för forskardoktorer har forskarskolorna i väsentlig grad ökat forskarnas internationalisering och deras rörlighet som forskare. Forskarskolorna har producerat sammanlagt nästan 900 doktorer, största delen år 1999. Doktorernas medelålder var då 32 år. I dag är omkring en fjärdedel av alla påbyggnadsstuderande verksamma vid en forskarskola. Avsikten är att systemet skall utvidgas, trots att den traditionella doktorsbanan också bibehålls.

I slutet av 1999 stod huvudstadsregionen för cirka 45 % av alla som genomgått forskarutbildning. Av befolkningen i Helsingfors hade 6 222 genomgått en forskarutbildning. Av de helsingforsbor som genomgått en forskarutbildning var 2 113 kvinnor, dvs. 34 %. Kvinnor avlägger i allt större utsträckning påbyggnadsexamina och vinner terräng högst uppe i examenshierarkin inom universitetsutbildningen, i synnerhet inom forskarutbildningen.

Universiteten och staden

Helsingfors antog 1994 en ny internationaliseringsstrategi, enligt vilken stadens fortsatta framgång baserar sig på utbildning, vetenskap och forskning. Staden intensifierade sitt samarbete särskilt med Helsingfors universitet. Genom stadens och universitetens gemensamma ansträngningar har man lyckats inrätta två nya tidsbundna professurer i olika områden inom stadsforskning vid Helsingfors universitet.

År 1995 bildades utvecklingsbolaget Culminatum Ab. Delägare i bolaget är alla universitet och yrkeshögskolor i Helsingforsregionen, städerna och handelskamrarna i huvud-

stadsregionen samt Nylands förbund. Culminatum fungerar som katalysator och ordnar finansiering för universitetens och näringslivets gemensamma projekt. Culminatum leder också kompetenscentrumprogrammet för Nyland, vilket tar fasta på nymedia, programaffärsverksamhet, kulturindustri och bioteknik.

I huvudstadsregionen bildas och har delvis redan bildats betydande koncentrationer där det har börjat uppkomma high tech-företagsverksamhet i närheten av dem som producerar kunskap och information. Koncentrationerna bildar ett bältliknande område. Den s.k. vetenskapskanalen förenar teknologikoncentrationen i Obbnäs med övriga centra för kompetens på hög nivå, t.ex. det växande it-centret i Gräsviken, det blivande kompetenscentret för medicin och läkemedelsbranschen i Mejlans, naturvetenskapernas Kumpula, Art and Design City vid Arabiastranden och det betydande biovetenskapliga centret i Vik. ●

Vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen började utvecklas systematiskt i Finland på 1970-talet i enlighet med de riktlinjer som uppställdes av undervisningsministeriets vuxenkommitté. År 1978 fattade regeringen ett principbeslut om planering och utveckling av vuxenutbildningen, vilket baserade sig på principen om fortgående utbildning. Målet var att skapa ett smidigt utbildningssystem där alla medborgare hade möjlighet att genom studier utveckla sig själva i alla skeden i livet.

Vuxenutbildningen har blivit en allt viktigare del av den riksomfattande utbildningsplaneringen och utbildningspolitiken. Antalet deltagare i vuxenutbildningen har ökat kontinuerligt alltsedan 1980-talet. Livslångt lärande har blivit en central princip som drar upp linjerna för utbildningen. Eftersom majoriteten av dem som deltar i vuxenutbildningen studerar vid sidan av sitt arbete, utvecklas ständigt själv- och

distansstudiemöjligheterna. Närundervisning erbjuds oftast på kvällar och veckoslut eller som intensiva studieperioder vid sidan av arbetet. Utvecklingen av undervisningsteknologin har utökat möjligheterna för studier oberoende av tid och rum.

Det största vuxenutbildningsutbudet i Finland finns i Helsingfors och huvudstadsregionen. Verksamheten är omfattande och mångsidig. Enligt Statistikcentralens Vuxenutbildningsstudie 1995 deltog 55 % av 16–64-åringarna i huvudstadsregionen i vuxenutbildning. Motsvarande procenttal för hela landet var 48 %. Jämfört med hela landet deltog människorna i huvudstadsregionen proportionellt sett mera i vuxenutbildning som hänförde sig till arbetet och yrket eller i personalutbildning som understöddes av arbetsgivaren. Andelarna intresseinriktad vuxenutbildning och all-

Diagram 16.

VUXENUTBILDNINGSSYSTEMET ENLIGT UNDERVISNINGSMINISTERIETS KLASSIFICERING

ALLMÄNBILDANDE OCH YRKESINRIKTAD GRUNDUTBILDNING FÖR VUXNA	SPECIALISERINGSSTUDIER OCH TILLÄGGSUTBILDNING SOM KOMPLETTERAR GRUNDUTBILDNINGEN	
Universitet Yrkehögskola Yrkesinriktad grundutbildning Gymnasium Grundskola	<ul style="list-style-type: none"> • Övriga tilläggsutbildningsprogram och -kurser • Specialiseringsstudier på universitetet • Specialiseringsstudier i yrkehögskola • Specialyrkesexamen • Yrkesexamen • Språkexamen • Annan tilläggsutbildning 	<ul style="list-style-type: none"> • Studier som ger kunskaper för medborgarskapet och arbetslivet • Samhällsstudier • Studier som hobby
Examensorienterade studier Icke-examensorienterade studier		

mänbildande utbildning var däremot ungefär lika stora i huvudstadsregionen och i hela landet. Personer med lång grundutbildning deltog mest i vuxenutbildning.

Vuxengymnasierna

Vuxengymnasiet är en allmänbildande läroanstalt för vuxna. Sökande under 18 år kan antas som studerande av särskilda skäl. I vuxengymnasierna ges gymnasie- och grundskoleutbildning. I Helsingfors finns sju vuxengymnasier, av vilka ett är svenskspråkigt.

Vid vuxengymnasiet är undervisningen intensivare och flexiblere än vid ett daggymnasium. Antalet kurser är mindre, timantalen är lägre och lektionerna kortare; rikligt med självstudier. Undervisning ordnas huvudsakligen på kvällar

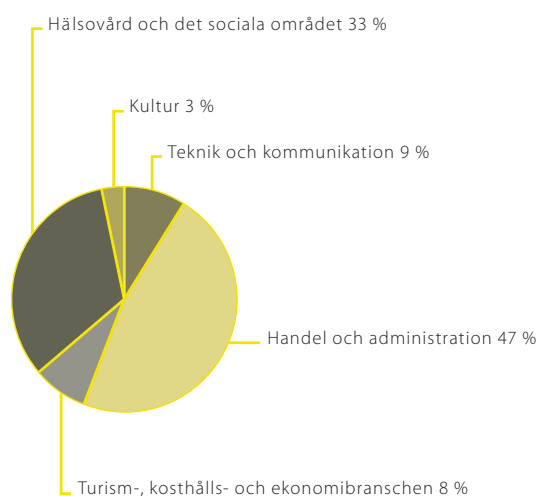
och i kursform. Många studerar enskilda ämnen, huvudsakligen språk, som s.k. ämnesstuderande.

Under de senaste åren har det totala antalet vuxenstuderande i Helsingfors rört sig kring 8 000. År 2000 studerade sammanlagt 8 158 elever vid vuxengymnasierna i Helsingfors. På det hela taget har studierna vid vuxengymnasierna blivit populärare om antalet studerande jämförs med situationen i början av 1990-talet. År 1998 utgjorde antalet vuxengymnasiestuderande i Helsingfors 29 % av antalet vuxengymnasiestuderande i hela landet. Antalet vuxengymnasiestuderande i Helsingfors innefattar studerande inom gymnasieutbildningen och studerande inom den grundläggande utbildningen samt, i fråga om båda, de som studerar hela lärokursen och ämnesstuderande.

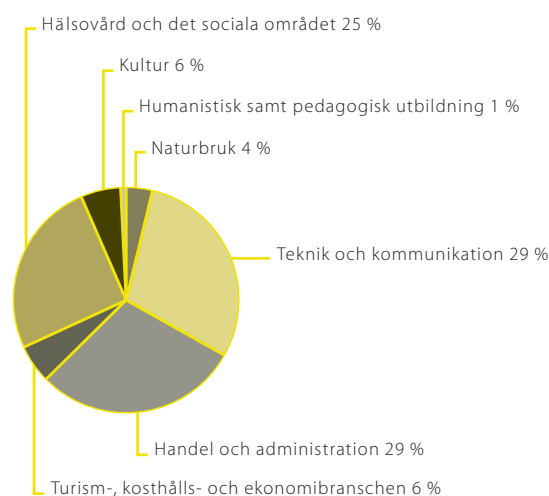
Diagram 17.

VUXENSTUDERANDE INOM DEN EXAMENSINRIKTADE YRKESHÖGSKOLEUTBILDNINGEN ENLIGT UTBILDNINGSMÅL I HELSINGFORS ÅR 1999

HELSINGFORS 1999 (N=5 055)



HELA LANDET 1999 (N=27 309)



Antalet studerande vid vuxengymnasierna i Helsingfors har ökat tydligt, antalet studerande vid de privata vuxengymnasierna har däremot minskat. Av studerandena vid vuxengymnasierna i Helsingfors år 2000 deltog 84 % i gymnasieutbildning och 12 % i grundläggande utbildning. Dessutom deltog 4 % i icke-examensinriktad utbildning.

Av alla gymnasiestuderande vid vuxengymnasierna i Helsingfors är en klar majoritet kvinnor (61,4 %). Dock har det svenska vuxengymnasiet manlig majoritet bland studerandena. Av gymnasiestuderandena vid vuxengymnasierna i Helsingforsregionen har 92,1 % finska som modersmål, 2,7 % svenska och 5,2 % något annat språk. Vid vuxengymnasierna i Helsingfors avlades år 1999 sammanlagt 583 gymnasieexamina.

Yrkesinriktad vuxenutbildning

Inom den examensinriktade vuxenutbildningen leder studierna till samma examina som motsvarande utbildning för unga. På det yrkesinriktade andra stadiet kan vuxna avlägga yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina. Grundexamina kan avläggas som grundläggande yrkesutbildning vid en läroanstalt, som fristående examina eller som läroavtalsutbildning inom nästan alla branscher. Yrkesexamina och specialyrkesexamina avläggs som fristående examina.

Yrkesinriktad tilläggsutbildning består av yrkes- och specialyrkesexamina samt annan yrkesinriktad tilläggsutbildning. Utbildningen kräver tillstånd from och med år 2000. Tillstånd beviljas av undervisningsministeriet. Annan yrkesinriktad tilläggsutbildning är frivillig utbildning oberoende av arbetsgivaren och den syftar till att upprätthålla och främja yrkeskompetensen. Utbildningen kan också ordnas i samarbete med arbetsgivarna.

I Finland inledde sammanlagt 3 616 personer examensinriktad vuxenutbildning inom yrkesutbildning på andra stadiet i Helsingfors. Samma år avlade 2 907 vuxna examen i Helsingfors. Vuxna avlade flest examina inom utbildningsområdena teknik och kommunikation samt handel och administration.

Medborgar- och arbetarinstitutionen

Den allmänbildande vuxenutbildningen har långa traditioner i Helsingfors. I Helsingfors har arbetarundervisning ord-

nats alltsedan 1884 delvis med stöd av staden. Helsingfors stads arbetarinstitut grundades i egentlig mening år 1913.

Medborgar- och arbetarinstitutionen hör till läroanstalterna för fritt bildningsarbete. Andra är folkhögskolor, sommaruniversitet och studiecentraler. Medborgar- och arbetarinstitutionen är läroanstalter för vuxna och de har grundats för att tillfredsställa lokala utbildningsbehov. Utbildningsutbudet består huvudsakligen av allmänbildande studier. De ger också grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning, grundskole- och gymnasieutbildning samt öppen högskoleutbildning i kursform. Undervisningen ordnas huvudsakligen utanför arbetstid på kvällar och som intensivkurser på veckoslut eller några vardagskvällar i rad. Vid läroanstalterna finns rikligt med olika slags kurser i konstämnen samt kurser som utvecklar praktiska färdigheter.

I Helsingfors finns fyra finskspråkiga medborgar- och arbetarinstitutioner samt ett svenskspråkigt arbetarinstitut. I de övriga kommunerna i huvudstadsregionen finns ett medborgar- eller arbetarinstitut i varje kommun. I hela Helsingforsregionen (12 kommuner) finns sammanlagt 18 medborgar- och arbetarinstitutioner.

Deltaganden, kurser och undervisningstimmar är centrala begrepp när medborgar- och arbetarinstitutionens verksamhet beskrivs. Antalet deltaganden är inte detsamma som antalet personer, därför att en person kan delta i fler kurser än en under samma år.

Allmänt taget är studerandekåren vid medborgar- och arbetarinstitutionen synnerligen kvinnodominerad. År 1999 var 80,3 % av deltagarna i hela huvudstadsregionen kvinnor.

I förhållande till volymerna för hela landet stod huvudstadsregionen för 15,4 % av deltagandena i hela landet och för 12,3 % av undervisningstimmarerna. Helsingfors andel av deltagandena i hela landet var 9,3 % och 8,0 % av undervisningstimmarerna.

Det öppna universitetet har en viktig position inom medborgar- och arbetarinstitutionens verksamhet. Studier vid det öppna universitetet kan fogas till examen om studeranden senare får rätt att fortsätta som egentlig studerande.

Medborgar- och arbetarinstitutionen står inför nya utmaningar. Sådana är bl.a. program som syftar till att ge färdigheter för informationsområdet åt alla samt förebygga utslagning.

Vuxenutbildningen vid yrkeshögskolorna

Yrkeshögskolornas ordnar yrkeshögskoleexamensinriktad vuxenutbildning, olika yrkesinriktade specialiseringsstudier, tilläggs- och fortbildning samt öppen yrkeshögskoleundervisning. Examina är desamma som i utbildningsprogrammen för unga. Genom studierna kompletteras tidigare examina till yrkeshögskoleexamina. Tidigare arbetserfarenhet kan också räknas till godo.

Yrkesinriktade specialiseringsstudier är inte examensinriktade studier utan omfattande fortbildning efter yrkeshögskoleexamen. Specialiseringsstudierna syftar till att ge studerandena nytt kunnande, bredda yrkeskompetensen, förbättra möjligheterna på arbetsmarknaden och främja karriärutvecklingen.

Genom långvarig tilläggsutbildning "uppdateras" och säkerställs arbetstagarens kunskaper i föränderliga förhål-

Tabell 7.

STUDERANDE VID VUXENGYMNASIERN I HELSINGFORS OCH I DEN ÖVRIGA HELSINGFORSREGIONEN, NYA STUDERANDE OCH PERSONER SOM AVLAGT EXAMEN ENLIGT MODERSMÅL ÅR 1999

	Finska	Svenska	Övriga språk	Totalt
Studerande				
Helsingfors	3 929	148	269	4 346
Övrig Helsingforsregion	1 941	22	62	2 025
Började				
Helsingfors	1 679	57	119	1 855
Övrig Helsingforsregion	870	10	33	913
Avlagda examina				
Helsingfors	524	42	17	583
Övrig Helsingforsregion	248	4	1	253

Tabell 8.

MEDBORGAR- OCH ARBETARINSTITUTENS VUXENUTBILDNINGSKURSER I HELSINGFORS OCH I DEN ÖVRIGA HELSINGFORSREGIONEN ÅREN 1998 OCH 1999

	KURSER		DELTAGANDE		KVINNOR		UNDERVISNINGSTIMMAR	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Helsingfors totalt	6 343	6 709	100 880	99 503	74 555	80 276	162 299	165 912
Övrig Helsingforsregion	3 650	3 753	63 515	64 852	50 370	51 736	88 882	89 007

landen. Med kortvarig tilläggsutbildning avses studier som omfattar mindre än en studievecka. Tilläggs- och fortbildningen är affärsverksamhet för yrkeshögskolorna och utbildningen planeras och genomförs i första hand tillsammans med näringslivet.

Vid en del av yrkeshögskolorna erbjuds öppen yrkeshögskoleundervisning. Undervisningen är öppen för alla oavsett ålder och grundutbildning och inga inträdesprov ordnas. Studierna upprätthåller och utvecklar yrkesskickligheten, ökar jämlikheten inom utbildningen och stöder livslångt lärande. Yrkeshögskoleexamen kan inte avläggas vid den öppna yrkeshögskolan. Om studeranden antas som egentlig studerande vid en yrkeshögskola, kan han eller hon inlemma tidigare studier i examen.

Vuxenutbildningen vid yrkeshögskolorna riktar sig i första hand till personer över 25 år och äldre. År 1999 studerade sammanlagt 5 055 vuxna inom examensinriktad yrkeshögskoleutbildning. Av dem studerade 47 % inom utbildningsområdet handel och administration. Det nästpopuläraste området var hälsovården och det sociala området, 33 % av alla studerande. I Helsingfors var andelen kvinnor 69 % och i hela landet 59 %.

I de finska yrkeshögskolorna i Helsingfors hade bara utbildningsområdet teknik och kommunikation fler manliga än kvinnliga studerande år 1999. Andelen var 80 %. Inom alla andra områden var kvinnorna i majoritet.

År 1999 avlade 864 vuxna en yrkeshögskoleexamen i Helsingfors. Något mer än hälften av dem studerade inom utbildningsområdet handel och administration. Det näst största antalet examina avlades inom hälsovården och det sociala området (39 % av alla som avlade examen).

Vuxenutbildningen vid universiteten

Den nuvarande formen av fortbildning vid universiteten är tilläggsutbildning för dem som avlagt en examen och syftar till utveckling i yrket och utveckling av de färdigheter som behövs i arbetslivet.

År 2000 deltog sammanlagt 48 507 studerande i fortbildning som anordnades av högskolorna i huvudstadsregionen. Totalt ordnades 2 405 kurser.

Öppen högskoleundervisning är utbildning i enlighet med högskolornas läroplaner. Man kan delta i utbildningen oavsett grundutbildning. Inom den öppna högskoleundervisningen kan man bedriva allmänna studier och ämnesstudier,

Tabell 9.

ANTALET STUDERANDE VID DEN ÖPPNA HÖGSKOLAN INOM HUVUDSTADSREGIONEN UNDER ÅREN 1999-2000

	Totalt netttotal	Kvinnor netto	Totalt brutto	ENLIGT UTBILDNINGSANORDNARE				
				Tilläggsutbildningscenter	Medborgar- eller arbetarinstitut	Folkhögskola	Sommaruniversitet	Övriga
1999	25 886	19 204	35 149	23 180	5 947	1 618	3 730	674
2000	25 152	18 775	39 477	28 221	4 613	1 506	4 370	767

fördjupade studier och fristående kurser. Den öppna högskoleundervisningen betjänar vuxna som både allmänbildande och yrkesinriktad utbildning. Öppen högskoleundervisning ges av högskolornas fortbildningscentraler, sommaruniversitetet, medborgar- och arbetarinstituten, folkhögskolorna samt vissa andra läroanstalter.

I utbildning enligt läroplanerna för högskolorna i huvudstadsregionen deltog 25152 personer. År 2000 var andelen kvinnor 74,6 %. Antalet deltaganden (bruttovärde = en person kan ha deltagit i flera utbildningar) i öppen högskoleutbildning vid högskolorna i huvudstadsregionen uppgick till 39 477 studerande, 35 % av siffran för hela landet. Det största antalet deltagare i öppen högskoleundervisning fanns inom det samhällsvetenskapliga, det humanistiska och det pedagogiska området vid Helsingfors universitet.

Med stöd av idén om livslångt lärande ordnas också universitetsundervisning för äldre som en specialform av undervisning inom det öppna universitetet. Verksamheten inom de äldres universitet har utvidgats. År 2000 var antalet deltaganden vid Helsingfors universitet 2 644.

Sommaruniversitetet

Sommaruniversitetet är organisationer inom det regionala utbildningsutbudet och de ordnar öppen universitetsundervisning och yrkesinriktad fortbildning. År 1999 följde sam-

manlagt 7 377 med i undervisningen vid sommaruniversitetet i Helsingforsregionen. Av alla studerande vid sommaruniversitetet i Helsingforsregionen var 58 % helsingforsbor. 57 % av studerandena var över 25 år och andelen studerande över 50 år uppgick till 13 % av det totala antalet studerande. Omkring 12 % av studerandena har ett annat språk än finska som modersmål.

Av studerandena vid sommaruniversitetet i Helsingforsregionen har cirka 26 % en högskoleexamen och 45 % saknar yrkesexamen eller har en yrkesexamen på mellanstadiet eller högskolestudier men inte examen. 55 % har gymnasiet som allmänbildande utbildningsbakgrund.

Den öppna universitetsundervisningen vid sommaruniversitetet ordnas i samarbete med universitetet och högskolorna enligt regionala utbildningsbehov. Vem som helst kan delta i och bekanta sig med akademiska studier utan åldersgränser och inträdesprov. Undervisningen följer högskolornas läroplaner. Innehållet, kraven och nivån samt lärarnas behörighet motsvarar den nivå som förutsätts i högskolorna. År 1999 inskrev sig 2 437 studerande för öppen universitetsundervisning vid sommaruniversitetet i Helsingforsregionen.

Vid sommaruniversitetet i Helsingforsregionen syftade studierna i första hand till att förbereda inför studentskrivningarna. 22 % studerade som hobby eller för att fortbilda sig, 11 % siktade på att avlägga en högskoleexamen. ●

Utbildningens resurser

I Finland fördelas ansvaret för finansieringen av undervisningsverksamhet och byggandet av skolor mellan statliga och lokala myndigheter eller andra utbildningsanordnare. År 1998 var driftsutgifterna per studerande i hela landet 4 240 euro inom den grundläggande utbildningen, 3 160 euro inom gymnasieutbildningen och 6 980 euro inom yrkesutbildningen. Inom yrkeshögskoleutbildningen var utgifterna 4 490 euro. För universitetsutbildning och forskning användes 6 540 euro per universitetsstuderande.

Utgifterna per studerande har fått genom att kostnadsårets utgifter per utbildningskategori har dividerats med antalet studerande på hösten. Vid beräkningen av utgifterna per studerande har utgifter för den avgiftsbelagda verksamheten inte inlemmats i kostnaderna för universitetsutbildning och forskning.

Resurserna för utbildningsväsendet i Helsingfors

År 2000 fanns det sammanlagt 63 000 elever i de skolor och läroanstalter som har staden som huvudman. Inom utbildningsväsendet arbetade sammanlagt 7 131 personer.

Inom utbildningsväsendet uppgick driftsutgifterna år 2000 till sammanlagt 436,9 miljoner euro. Under året inflöt 55,1 miljoner euro och nettoutgifterna för driftsekonomin utgjorde 20 % av stadens budget. Yrkeshögskolans andel av driftsutgifterna uppgick till 48,4 miljoner euro och till 5,4 miljoner euro av investeringarna.

År 2000 färdigställdes sammanlagt åtta nya skolbyggnader eller tillbyggnader. För byggande användes sammanlagt 53,9 miljoner euro och för grundanskaffningar av lös egendom 11,0 miljoner euro.

Den allmänbildande utbildningen

År 2000 fanns det sammanlagt 188 allmänbildande skolor i Helsingfors, av vilka 133 finskspråkiga drevs av staden. Det fanns sammanlagt 27 svenskspråkiga skolor.

I stadens finskspråkiga grundskolor och gymnasier samt vuxengymnasier fanns sammanlagt 3 350 lärare och rektorer. Av lärarna i ordinarie tjänst var 77 % kvinnor och 23 % män. De svenskspråkiga lärarnas antal var ca 410 av vilka 11 var rektorer.

Administrationen av skolorna utgjorde 2,9 % av totalutgifterna, undervisningens andel var 57,9 %, elevvårdens 11,2 % och fastigheternas 28,0 %.

Yrkesutbildningen på andra stadiet

Helsingfors läroanstalt för det tekniska området, Helsingfors läroanstalt för servicesektorn och Helsingfors läroanstalt för social- och hälsovårdssektorn drivs av staden och svarar för 51 % av all yrkesutbildning på andra stadiet i Helsingforsområdet.

Utgifterna för linjen för yrkes- och vuxenutbildningen vid Helsingfors stad uppgick till cirka 250 milj. mk år 2000. Av utgifterna föranleddes något över hälften av undervisning, en fjärdedel av fastighetsförvaltningen och 11 % av elevvården. För administrationen av linjen användes 660 000 euro.

I stadens yrkesläroanstalter deltog år 2000 4 967 årsstuderande i utbildning som berättigar till statsandel. Samma år deltog 333 studerande i yrkesinriktad tilläggs- och fortbildning för vuxna som ordnades som extern affärsverksamhet.

I Helsingfors stads yrkesläroanstalter arbetade 305 lärare i lärartjänster år 2000. Dessutom fanns det 237 visstidsanställda lärare, dvs. vid läroanstalterna arbetade sammanlagt 542 lärare. Det fanns 70 ordinarie tjänstemän och 20 visstidsanställda. 16 personer arbetade inom läroanstaltsledningen.

Yrkeshögskolorna

I det skede då yrkeshögskolorna bildades anvisade staten särskilt stöd för utvecklingen av dem. Stödet riktades till

Tabell 10.

UTGIFTER FÖR FORSKNINGSVERKSAMHETEN VID HELSINGFORSREGIONENS UNIVERSITET, UNIVERSITETENS ANDELAR OCH DEN EXTERNA FINANSIERINGENS ANDEL I % ÅR 2000

	Forskningsutgifter		Extern finansiering
	1 000 €	%	
Helsingfors universitet	207 049	60,2	37,0
Tekniska högskolan	111 830	32,5	55,9
Svenska handelshögskolan	5 922	1,7	23,8
Helsingin kauppakorkeakoulu	10 620	3,1	30,1
Konstindustriella högskolan	5 802	1,7	28,0
Sibelius-Akademin	1 720	0,5	9,6
Teaterhögskolan	915	0,3	11,9
Bildkonstakademin	178	0,1	10,0
Totalt	344 038	100,0	42,3
Alla landets universitet	782 253	44,0	23,1

Diagram 18. DRIFTSUTGIFTERNA FÖR HELSINGFORS STADS YRKES-UTBILDNING ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE ÅR 2000

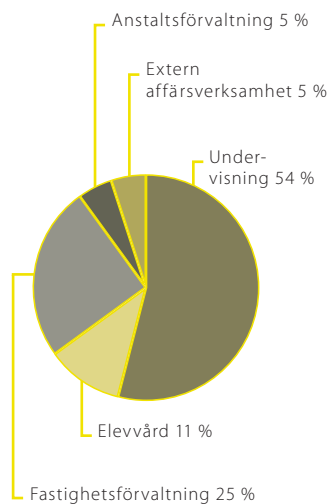


Diagram 19. UTGIFTERNA PER ELEV ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE VID HELSINGFORS YRKESHÖGSKOLA STADIA ÅR 2000

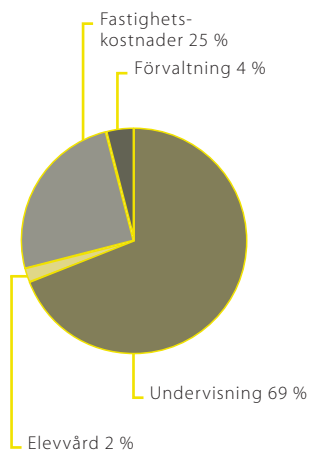
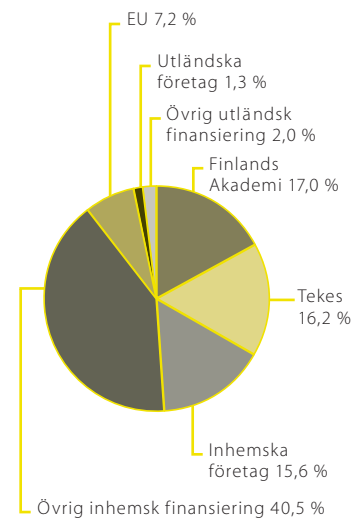


Diagram 20. FINANSIERINGEN AV UNIVERSITETEN I HUVUDSTADS-REGIONEN ÅR 2000



Tabell 11.

KOSTNADSUTVECKLINGEN ENLIGT UTBILDNINGSLINJER RÄKNAD I €/ELEV ÅREN 1998-2000

	1998	1999	2000	ÄNDRING, %
Allmänbildande				
Grundskola	4 852	5 084	5 390	6,0
Gymnasium	4 090	4 303	4 419	2,7
Vuxengymnasium	1 307	1 300	1 356	4,4
Svensk				
Grundskola	5 846	5 910	6 313	6,8
Gymnasium	4 408	4 291	4 770	11,2
Vuxengymnasium	2 025	2 145	2 288	6,7
Yrkes- och vuxenutbildning				
De ungas och vuxnas grundutbildning på andra stadiet/av bruttokostnaderna	8 029	7 903	7 988	1,3
Temporära yrkeshögskola				
De ungas och vuxnas grundutbildning/av bruttokostnaderna	7 054	7 363	7 884	7,1
Övrig verksamhet*				
Privata avtalskolor	4 349	1 038	1 069	2,9
Specialiserade skolor	-	142	142	0,1
Privata gymnasier	769	651	666	2,3

Kostnaderna inkluderar förutom direkta utgifter också utgifter för fastighetsunderhåll

* Andra skolor än de som staden är huvudman för, inkluderar inte skolhem

höjning av lärarnas utbildningsnivå, internationalisering, utveckling av biblioteks- och informationstjänster, höjning av den informationstekniska beredskapen samt karriär- och rekryteringstjänster.

Inom den examensinriktade utbildningen uppgick kostnaderna enligt verksamhetsområde för driftsekonomin vid Helsingfors yrkeshögskola Stadia till närmare 47,7 miljoner euro år 2000. Beräknad per elev blir beloppet cirka 7570 euro. Av driftsutgifterna föränleddes närmare 70 % av undervisning och en fjärdedel av fastighetsutgifter. Vid Stadia undervisade år 2000 489 lärare i huvud- och bisyssla. Förvaltnings- och stödpersonalen uppgick till 189 personer.

Universiteten

Universitetens utgifter finansieras ur statsbudgeten. I praktiken skaffar universiteten också andra inkomster i form av extern finansiering och med hjälp av avgiftsbelagd serviceverksamhet så att staten direkt finansierar cirka 70 % av utgifterna.

År 2000 fick universiteten i huvudstadsregionen 44,4 % av den externa finansieringen i hela landet. Av hela den externa finansieringen fick Helsingfors universitet närmare 26 %.

I fråga om universitetens utgifter för forskningsverksamhet var den externa finansieringens andel störst vid Tekniska högskolan (närmare 56 %) och vid Helsingfors universitet (37 %). I fråga om utgifterna för forskningsverksamheten vid universiteten i hela landet uppgick den externa finansieringen till 23 %.

Undervisningspersonalen vid universiteten i huvudstadsregionen bestod av sammanlagt 2689 anställda år 2000. Undervisningspersonalen vid universiteten i huvudstadsregionen utgjorde 36,5 % av undervisningspersonalen i hela landet år 2000.

Av granskningen av verksamhetsutgifterna för universiteten i huvudstadsregionen framgår att forskningsutgifternas andel var störst vid Tekniska högskolan. De fyra konsthögskolorna i Helsingfors hade däremot rätt höga proportionella andelar för utbildningsutgifterna. ●

